

ORTAÖĞRETİM
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME DERSİ PROGRAMI
10. SINIF ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

10. SINIF KAZANIMLARININ İŞLENİŞ SIRASI

HFT	NU	KAZANIMLAR
1	9	Geleceğe ilişkin amaçlarını açıklar.
2	37	Yaşıtlarının ya da kendinin karşılaşılabileceği kişisel-sosyal ve eğitsel sorunların farkında olur.
3	38	Eğitsel ve kişisel-sosyal sorunlarla karşılaştığında yardım alabileceği birimlere başvurur.
4	65	Akran desteği ile yetişkin yardımı gerektiren durumları ayırt eder.
5	64	Acil durumlarda nasıl davranacağını açıklar.
6	39	*Fiziksel, sözel ve duygusal şiddetle karşılaştığında nereden yardım alabileceğini belirtir.
7	40	*Fiziksel, sözel ve duygusal tacizle karşılaştığında nereden yardım alabileceğini belirtir.
8	41	Kişisel değerlerine, inançlarına ve tutumlarına uygun olmayan isteklere iletişim becerilerini kullanarak karşı koyar.
9	10	Grup çalışmalarında iş birliğinin önemini ve gerekliliğini açıklar.
10	11	Grup çalışmalarına etkili biçimde katılır.
11	23	Başkalarının kendisi ile ilgili görüşlerinin bireyin kendini algılama biçimini nasıl etkilediğini fark eder.
12	24	Bireyin kendini algılama biçiminin davranışlarını nasıl etkilediğini fark eder.
13	42	Başkalarının başarılarını ve olumlu davranışlarını takdir eder.
14	43	Karşı cins ile sağlıklı arkadaşlık ilişkileri geliştirmenin önemini kavrar.
15	63	Kendini zararlı alışkanlıklardan korur.
16	51	Kitle iletişim araçlarının kişisel ve toplumsal değerler üzerindeki etkisini fark eder.
17	12	Verdiği kararları etkili karar verme basamakları açısından değerlendirir.
18	13	Etkili karar verme unsurlarını kararlarında kullanır.
19	44	*Etkili çatışma çözme basamaklarını kullanır.
20	45	Kişiler arası ilişkilerde esnek ve hoşgörülü olur.
21	81	İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği kişilik özellikleri ile ilgili bilgi edinir.
22	82	İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim hakkında bilgi edinir.
23	25	Değerlerinin hayatı üzerindeki etkilerini açıklar.
24	83	Mesleki değerlerin meslek seçimindeki rolünü açıklar.
25	84	Meslekleri tanıtan kaynaklar hakkında bilgi edinir.
26	85	Ön yargıların meslek seçimine etkilerini değerlendirir.
27	86	Mesleki doyum ile mesleki değer, ilgi, yetenek ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi fark eder.
28	87	Seçtiği derslerin dışında kalan diğer derslerle ilgili yükseköğretim programları hakkında bilgi edinir.
29	88	Meslekleri tanıtan kaynaklardan yararlanarak geleceğe yönelik hedeflerini değerlendirir.
30	89	Mesleki değer, ilgi, yetenek ve akademik başarısını göz önünde bulundurarak seçtiği/seçeceği derslerin uygunluğunu değerlendirir.

***Koyu renkle belirtilen kazanımlar okul rehber öğretmenin gerçekleştireceği kazanımlardır.**

10. SINIF – 1. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: GELECEĞİM

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Eğitsel Başarı

Kazanım: Geleceğe ilişkin amaçlarını açıklar.

Kazanım Nu: 9

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: Form-1 (Amaç Belirlemede Ölçütler)

Kâğıt, kalem

SÜREÇ

1. Öğrencilere aşağıdaki durum okunur.

Durum:

“Ahmet Bey 55 yaşında, evli ve 2 çocuk babasıdır. Ailesi ile birlikte İstanbul’da yaşamaktadır. İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği bölümünden mezun olduktan sonra yurtdışında yüksek lisans yapmıştır. Uzun süre yurt içinde ve yurt dışında özel şirketlerde yüksek makine mühendisi olarak çalıştıktan sonra 10 yıl önce kendi şirketini kurmuştur. İş dışında fotoğrafçılıkla uğraşmakta ve ailesi ile birlikte sürekli seyahat ederek doğa fotoğrafları çekmektedir. Fotoğrafları yerli ve yabancı dergilerde yer almaktadır. Hatta geçen yıl uluslararası bir yarışmada ödül almıştır.”

2. Öğrencilerden Ahmet Bey’in 15 yaşındaki durumu ile ilgili aşağıdakine benzer sorular sorulur ve cevaplamalarını sınıfla paylaşımları istenir:

- Nerede, kimlerle nasıl bir ortamda yaşamaktadır?
- Hangi okula gitmektedir?
- Hangi alanı seçmek istemektedir?
- Okuldaki başarı durumu nedir?
- Ders dışında nelerle ilgilenmektedir?
- Okulu bitirdikten sonra neler yapmayı planlamaktadır?
- Gelecekteki amaçları nelerdir?

3. Öğrencilere Ahmet Bey’in 30 yaşındaki durumu ile ilgili aşağıdakine benzer sorular sorulur ve cevaplarını sınıfla paylaşımları istenir:

- Nerede, kimlerle nasıl bir ortamda yaşamaktadır?
- Nasıl bir işte çalışmaktadır?
- İşinde başarılı ve mutlu mudur?
- İş dışında nelerle ilgilenmektedir?
- Gelecekteki amaçları nelerdir?

4. Öğrencilere Ahmet Bey’in 45 yaşındaki durumu ile ilgili aşağıdaki sorular sorulur ve cevaplarını sınıfla paylaşımları istenir:

- Nerede, kimlerle nasıl bir ortamda yaşamaktadır?
 - Nasıl bir işte çalışmaktadır?
 - İşinde başarılı ve mutlu mudur?
 - İş dışında nelerle ilgilenmektedir?
 - Bu güne kadarki yaşamında amaçlarına ulaşabilmiş midir?
 - Gelecekteki amaçları nelerdir?
2. Öğrencilerden Ahmet Bey'in yaşamını, geçirdiği aşamaları düşünerek, (yukarıdaki soruları da dikkate alarak) kendi amaçlarını belirlemeleri ve kendilerinin 15, 30 ve 45 yaşlarındaki durumlarını da yazmaları istenir.
3. Öğrencilere Form-1 (Amaç Belirlemede Ölçütler) verilir ve birlikte okunur.
4. Kendileri ile ilgili yazdıkları amaçları bir de bu ölçütlere göre değerlendirmeleri ve Bireysel Planlama Dosyalarına koymaları, zaman zaman okumaları ve yeni eklemeler yapmaları istenir.
5. Geleceğe ilişkin amaçlarını oluştururken kendilerine güvenmeleri, kendilerini kısıtlamamaları ve ufuklarını geliştirmek için devamlı çaba harcamalarının gereği ve önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

*Erkan (2006)'dan yararlanılmıştır.

Değerlendirme:

FORM-1
AMAÇ BELİRLEMEDE ÖLÇÜTLER

1. Amaç **anlaşılır** olmalıdır. Kişi amacın ne olduğunu anlayabilmeli ve bu amaca ulaşabilmek için atılacak ilk adımları belirleyebilmelidir.
2. Amaç **inandırıcı** olmalıdır. Kişi bu amaca ulaşabileceğine inanabilmelidir.
3. Amaç **ulaşılabilir** olmalıdır. Kişi sahip olduğu yetenek ve güçlerle amaca ulaşabilmelidir. Örneğin 10 yaşında bir çocuğun gelecek yıl 100 kg.lık bir ağırlığı kaldırmayı amaçlaması ulaşılacak bir amaç değildir.
4. Amaç **kontrol edilebilir** olmalıdır. Amaç kişinin kendi çabasıyla kontrol edebileceği biçimde ifade edilmelidir. Örneğin ünlü bir film yıldızıyla mutlu bir evlilik yapmak, kontrol edilebilir bir amaç değildir. Çünkü evlilik sadece bir kişinin davranışlarına bağlı değil, iki kişinin anlaşması ile gerçekleşebilecektir.
5. Amaç zaman ve nicelik açısından **ölçülebilir** olmalıdır. Genel ifadeler amaca ulaşip ulaşamadığını değerlendirmede güçlük yaratacaktır. Örneğin temiz bir evim olsun istiyorum yerine Pazar gününe kadar çalışma masasını temizlemek istiyorum demek daha uygun olacaktır.
6. Amaç **arzu edilir** olmalıdır. Amaç kişinin ne yapması gerektiğini değil, gerçekten ne istediğini yansıtmalı.
7. Amaç **alternatifsiz** olarak ifade edilmelidir. Araştırmalar amacın şunu ya da bunu yapabilirim, biçiminde ifade edildiğinde her ikisine de ulaşamadığını göstermektedir. Bu, amaçlar oluşturmada esnekliğin olmaması anlamına gelmez. Eğer kişi amacını değiştirmek isterse yeni bir amaç oluşturulabilir, ancak bunu yine alternatifsiz olarak yapmalı ve tek bir amaç belirlemelidir.
8. Amaç **yapıcı ve geliştirici** olmalıdır, amaç kişiye çevresine ve topluma zarar verici nitelikte olmamalıdır. Örneğin; cumartesi günü 10 tane arabanın lastiklerini patlatmak yukarıdaki ölçütlerin birçoğunu karşılar, ancak yapıcı değil yıkıcı olduğundan uygun bir amaç olmayacaktır.

10. SINIF – 2. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: GENÇLERİN SORUNLARI

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Kişiler Arası İlişkiler

Kazanım: Yaşıtlarının ya da kendinin karşılaşılabileceği kişisel-sosyal ve eğitsel sorunların farkında olur.

Kazanım Nu: 37

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: Form-1 (Kişisel-Sosyal ve Eğitsel Sorunlar)

SÜREÇ

1. Öğrencilere yaşıtlarının ya da kendinin karşılaşılabileceği kişisel-sosyal ve eğitsel sorunların neler olabileceği sorulur ve bir kâğıda yazmaları istenir.
2. Gönüllü öğrencilerden yazdıklarını sınıfla paylaşmaları istenir.
3. Form-1 tahtaya yazılır veya A-3 boyutunda çıktı alınarak tahtaya asılır.
4. Form-1 öğrencilerle beraber incelenir ve Form-1 de olmayan kişisel-sosyal ve eğitsel sorunlar eklenir.
5. Aşağıdakine benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.
 - Bu sorunlardan en çok hangilerini yaşıyorsunuz?
 - Sizce yaşıtlarınız bu sorunlardan en çok hangisini yaşıyor?
6. Öğrencilerden kişisel-sosyal ve eğitsel sorunlarla ilgili bir örnek olayı sınıfla paylaşmaları istenir.

Form-1 deki kişisel-sosyal ve eğitsel sorunlarla, öğrencilerin ekledikleri kişisel-sosyal ve eğitsel sorunların birleştirilmesi için bir öğrenci görevlendirilir. Hazırlanan yeni listenin bir sonraki etkinlikte kullanılmak üzere getirilmesi istenir.

7. Yaşıtlarının ya da kendinin karşılaşılabileceği kişisel-sosyal ve eğitsel sorunların farkında olmasının önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

Değerlendirme:

FORM-1
KİŞİSEL-SOSYAL VE EĞİTSEL SORUNLAR

<u>Bedenle İlgili Sorunlar</u>	<u>Sağlık Sorunları(Fiziksel ve Psikolojik)</u>
Kısa - uzun Zayıf - şişman, Çirkin, Bedensel özürler Sivilce vb.	Hastalık Görme işitme vb. sorunlar, İçe kapanıklık Uyumsuzluk Güvensizlik Öfke yönetiminde eksiklik İletişim sorunları Bağımlılık
<u>Aile Sorunları</u>	<u>Arkadaş Sorunları</u>
İletişim sorunları Baskıcı aile Parçalanmış aile Anne baba ile çatışma Kardeşlerle çatışma Kayıplar Yoksulluk	İletişim sorunları Arkadaşlarla çatışma Yalnızlık Dışlanma Karşı cins ile ilgili sorunlar Akran baskısı
<u>Eğitsel Sorunlar</u>	<u>Gelecek Kaygısı</u>
İletişim sorunları Akademik başarısızlık Altyapı eksikliği Çaba eksikliği Güdülenememe Etkin çalışmayı bilmeme Az okuma, Az çalışma Devamsızlık Öğretmenlerle çatışma Sınav kaygısı Hedefsizlik	ÖSS İşsizlik

10. SINIF – 3. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: YARDIM, AMA KİMDEN?

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Kişiler Arası İlişkiler

Kazanım: Eğitsel ve kişisel-sosyal sorunlarla karşılaştığında yardım alabileceği birimlere başvurur.

Kazanım Nu: 38

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: Form–1 (Eğitsel ve Kişisel-Sosyal Sorunlarla Karşılaştığında Yardım Alabileceği Birimler)

Öğrencilere bir hafta önceden yapılacak etkinlik için kişisel-sosyal ve eğitsel sorunlarla karşılaştığında nereden ve nasıl yardım alınabileceğiyle ilgili bir araştırma yapmaları istenir.

Öğrencilerden araştırma sonuçları ile birlikte bir önceki etkinlikte hazırlanan kişisel-sosyal ve eğitsel sorun listesini sınıfa getirmeleri istenir.

SÜREÇ

1. Öğrencilere bir önceki etkinliğin sonunda söylenen kişisel-sosyal ve eğitsel sorunlarla karşılaştıklarında nereden ve nasıl yardım alacakları konusundaki araştırmalarını sınıfla paylaşmaları istenir.
2. Bir önceki etkinlikte hazırlanan ve gönüllü bir öğrencinin yazıp A3 boyutunda büyütterek getirdiği “Sorun Listesi” tahtaya asılır.
3. Aşağıdakine benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.
 - Kişisel–sosyal sorunlarla karşılaştığınızda nereden ve nasıl yardım alabilirsiniz?
 - Eğitsel sorunlarla karşılaştığınızda nereden ve nasıl yardım alabilirsiniz?
4. Verdikleri cevaplar tahtaya yazılır.
5. Form–1 (Öğrencilerin eğitsel ve kişisel-sosyal sorunlarla karşılaştığında yardım alabileceği birimler) tahtaya yazılır/asılır.
6. Öğrencilerden kişisel-sosyal ve eğitsel sorunlar yaşayıp, yardım alan öğrenciler varsa sınıfla paylaşmaları istenir.

Hangi kurum ya da kişiden yardım alacakları konusunda çok dikkatli ve titiz davranmaları gerektiği vurgulanır.

7. Kişisel-sosyal ve eğitsel sorunlarla karşılaştığında nereden ve nasıl yardım alacağını bilmenin önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

Değerlendirme:

FORM-1

ÖĞRENCİLERİN EĞİTSEL VE KİŞİSEL-SOSYAL SORUNLARLA KARŞILAŞTIĞINDA YARDIM ALABİLECEĞİ BİRİMLER
Okul Rehberlik Servisi
Rehberlik Araştırma Merkezleri
Okul Öğretmenleri
Okul Yöneticileri
Hastanelerinin Ergen Danışma Merkezleri
Sağlık Ocakları Bünyesindeki Kurulan Adölesan Merkezleri
Kriz Merkezleri
Sosyal Hizmet Kurumları
Meslek Odaları
Üniversiteler
Gönüllü Kuruluşlar
Sivil Toplum Örgütleri
Medya
Sanayi Ve Ticaret Odaları

10. SINIF – 4. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: AKRAN DESTEĞİ Mİ YETİŞKİN YARDIMI MI?

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Güvenli ve Sağlıklı Hayat

Kazanım: Akran desteği ile yetişkin yardımı gerektiren durumları ayırt eder.

Kazanım Nu: 65

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: Form-1 (Yalnız Değilim)

SÜREÇ

1. Öğrencilere yaşlılarından/akranlarından hangi konularda yardım alabilecekleri sorulur ve gelen cevaplar tahtaya yazılır.
2. Öğrencilere yetişkinlerden hangi konularda yardım alabilecekleri sorulur ve gelen cevaplar tahtaya yazılır. Örneğin; **eğitsel konular (ders çalışma, plan yapma),okula uyum, çatışma çözme, ekonomik sorun, sağlık sorunu, yalnızlık ve sorun yaşanan diğer konular.**
3. Öğrencilere aşağıdaki durum okunur ve hikâye de adı geçen Sıla'nın akran ya da yetişkin yardımlarını nasıl aldığını anlatarak öğrencilerin öyküyü tamamlamaları istenir.

Sıla, matematik dersinde çok başarılı olmayan bir öğrencidir. Derslerini takip etmeye çalışmakta, dersi dinlemekte ve eksik konuları gidermek için çaba göstermektedir. Sağlık sorunları nedeniyle, iki hafta üst üste matematik dersine katılamamıştır. Bu nedenle o derslerde anlatılan konuları kaçırmıştır.

Sıla, eksikliğini kapatmak için kimden/kimlerden yardım alabileceğini düşünür. Eda o sırada yanına gelir...

4. Gönüllü öğrencilerden tamamladıkları öyküyü sınıfla paylaşmaları istenir.
5. Paylaşımlar alındıktan sonra Form-1 okunur.
6. Aşağıdakine benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.
 - Sıla kimden/kimlerden yardım aldı?
 - Sıla sorunun hangi aşamasında arkadaş/akran yardımı aldı?
 - Arkadaşının yardımı yeterli oldu mu? Neden?
 - Sıla sorunun hangi aşamasında yetişkin (aile, öğretmen vb.) yardımı aldı?
 - Ailesinden ve öğretmeninden aldığı yardım yeterli oldu mu? Neden?
 - Yardım alınacak kişileri seçerken nelere dikkat etmek gerekir?
 - Yardım almak neden önemlidir?
7. Akran desteği ile yetişkin yardımı gerektiren durumları ayırt etmenin önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

Değerlendirme:

FORM-1
YALNIZ DEĞİLİM

Sıla, matematik dersinde başarısız bir öğrencidir. Derslerini takip etmeye çalışmakta, dersi dinlemekte ve eksik konuları gidermek için çaba göstermektedir. Sağlık sorunları nedeniyle, 2 hafta üst üste Matematik dersine katılamamıştır. Bu nedenle o derslerde anlatılan konuları kaçırmıştır.

Sıla, ekşiğini kapatmak için kimden/kimlerden yardım alabileceğini düşünür. Eda o sırada yanına gelir.

Matematik dersinde başarılı olan, insancıl, yardımsever ve güvenilir olduğunu düşündüğü Eda'dan yardım istemenin doğru olacağına karar verir.

Eda'dan matematik dersinde anlatılan konuları kendisine anlatmasını ister. Eda, Sıla'ya bu konuda yardımcı olmaya çalışır. Eda, Sıla'ya konuyu anlatırken aslında Sıla'nın sadece gelmediği derslerdeki konularla ilgili değil geriye dönük konularda da eksiklerinin olduğunu fark eder. Eda Sıla'ya bazı konularda eksiklerinin olduğunu söyler ancak yine de matematik dersindeki konuları anlatmaya çalışır. Sıla çok dikkatli dinlemesine rağmen tam olarak anlayamaz.

Aradan birkaç gün geçer ve Eda Sıla'nın okul bahçesinde bankta üzgün bir şekilde oturduğunu görür. Yanına gidip hatırını sorduğunda Sıla, "iyiyim" der ve geçiştirir. Fakat yüzünden üzgün, olduğu anlaşılmaktadır. Eda tekrar Sıla'ya döner ve "Sıla'cığim eğer bir sorun varsa anlatabilirsin. Senin için yapabileceğim bir şey varsa yardımcı olmak isterim" der. Sıla, Eda'ya "Aslında canım çok sıkkın. Matematik dersim karneme zayıf gelecek. Aileme ne diyeceğim, ileride tıp okumak istiyorum ama matematik dersinde başarılı değilim. Matematik dersinde ki bu başarımla tıp fakültesini de kazanamam. Matematik dersinde başarılı olmamla ilgili de umudum kalmadı, bu sorunumu nasıl çözeceğimi bilemiyorum." der.

Eda arkadaşının bu durumuna üzülmüştür. Sıla'cığim bence ailen sana destek olacaktır. Ayrıca okuldan Ahmet Öğretmen'den de yardım istersin. Sen matematik dersindeki başarını arttırmak için isteklisin ve çaba gösteriyorsun. Bence hem ailen hem de Ahmet Öğretmeni senin bu isteğini ve çabanı karşılıksız bırakmayacaktır. O yüzden ailenle konuş sonra da Ahmet Öğretmenle konuş yardım iste bende sana gerektiğinde yardım ederim" der.

Bu fikir Sıla'nın hoşuna gider ve ailesiyle konuşmaya karar verir. Anne ve babası matematik dersindeki eksikliklerini gidermesi konusunda ona destek olacaklarını söylerler. Sıla da ailesinin verdiği bu desteği boşa çıkarmayacağına söz verir. Okuldaki Ahmet öğretmeninden de çözemediği soruları ve anlamadığı konuları sorarak destek alır.

Aradan birkaç ay geçer, Sıla'nın matematik dersindeki başarısı giderek artar. Umutları yeniden filizlenir ve ideallerine kavuşmak için arkadaşından, ailesinden, öğretmeninden aldığı bu destekle geleceğe güvenle bakar.

10. SINIF – 5. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: ACİL DURUMLAR

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Güvenli ve Sağlıklı Hayat

Kazanım: Acil durumlarda nasıl davranacağını açıklar.

Kazanım Nu: 64

Öğrenci Sayısı: Tüm Sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: -

*Öğrencilere bir hafta önceden küçük kâğıtlara yazılmış olan acil durumlardan birer adet çekmeleri istenir. Sınıf kalabalık ise bazı acil durumlar birden çok yazılır. Öğrencilerden çektikleri bu acil durumla karşılaştığında neler yapılması gerektiğini araştırmaları ve yazılı sunu, görsel materyal, broşür hazırlayarak getirmeleri istenir. Bunlar dışında da acil durum olarak gördükleri başka durumlar varsa bununla ilgili de araştırma yapmaları istenir.

*Etkinlik öğrencilere dağıtılırken ve işlenirken, acil bir durum yaşamış, etkileri hala devam eden ve sorun yaşayan öğrencileriniz için okul rehber öğretmeni, okul rehber öğretmeni yoksa RAM ile işbirliği yapılarak öğrenciye destek hizmeti sağlanmalıdır.

ACİL DURUMLAR	
Göz, kulak ve buruna yabancı cisim kaçması	Sıcak çarpması
Hayvan ısırma ve sokmaları	Trafik kazası
Kimyasal maddelerle temas	Zehirlenme
Kırık-çıkık ve burkulma	Boğulma
Solunum yolu tıkanması	Deprem
Yaralanma ve kanama	Yangın
Kan şekeri düşmesi	Yanık
Elektrik çarpması	Sel
Nöbet ve havale	Çığ vb.

SÜREÇ

1. Bir önceki hafta aşağıdaki acil durumlar küçük kâğıtlara yazılarak her öğrenciden birer adet çekmeleri, bu durumda neler yapılacağını araştırmaları ve yazılı olarak getirmeleri istenmişti.

ACİL DURUMLAR	
Göz, kulak ve buruna yabancı cisim kaçması	Sıcak çarpması
Hayvan ısırma ve sokmaları	Trafik kazası
Kimyasal maddelerle temas	Zehirlenme
Kırık-çıkık ve burkulma	Boğulma
Solunum yolu tıkanması	Deprem
Yaralanma ve kanama	Yangın
Kan şekeri düşmesi	Yanık
Elektrik çarpması	Sel
Nöbet ve havale	Çığ vb.

2. Öğrencilerden acil durumla karşılaşıldığında neler yapılması gerektiğine ilişkin yaptıkları araştırmayı sınıfa sunmaları istenir.

3. Öğrencilere acil durumlarda yapılması gerekenlerle ilgili araştırma yaptıkları kaynaklar hakkında bilgi vermeleri istenir. Kaynakların güvenilir temele dayanması gerektiği hatırlatılır.

Acil durumlarda yapılması gerekenlerle ilgili, halk arasında bilinçsizce yapılan, doğru kabul edilen ve yaygın olarak yapılan yanlışlar üzerinde durulur.

4. Sunumların ardından gönüllü öğrencilerden acil durumlarda nasıl yardım aldıklarıyla ilgili yaşantılarını paylaşmaları istenir.

5. Öğrencilerden bir acil durum panosu oluşturmaları ve hazırladıkları bilgileri bu panoya yerleştirmeleri istenir.

6. Acil durumlarda nasıl davranılacağını bilmenin önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

Değerlendirme:

10. SINIF – 6. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: ŞİDDET VE YARDIM

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Kişiler Arası İlişkiler

Kazanım: *Fiziksel, sözel ve duygusal şiddetle karşılaştığında nereden yardım alabileceğini belirtir.

Kazanım Nu: 39

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç:

*Bu etkinlik özel bilgi ve deneyim gerektirdiği için okul rehber öğretmeni tarafından uygulanacaktır. Okul rehber öğretmenin etkinliği gerçekleştiremediği durumlarda, öğrencilerin gelişim özellikleri ve ihtiyaçları, okulun özellikleri göz önünde bulundurularak okul rehber öğretmeniyle iş birliğinde sınıf rehber öğretmeni tarafından farklı etkinlikler uygulanabilir ya da diğer etkinliklere daha geniş yer verilebilir.

*Okul rehber öğretmenin olmadığı durumlarda Sınıf Rehberlik Programı rehberlik ve araştırma merkezi tarafından hazırlanan yıllık çerçeve program doğrultusunda yürütülür.

SÜREÇ

1. Öğrencilere şiddetin ve şiddetin türlerinin ne olabileceği sorularak etkinlik başlatılır.
2. Öğrencilerden alınan cevaplar tahtaya yazılır ve öğrencilerle şiddetin tanımı, türleri paylaşılır.

Şiddet: Başka bir kişiyi ya da grubu kasıtlı olarak tehdit etme, fiziksel güç kullanmadır. Şiddet, yaralama, fiziksel zarar, kötü muamele, ölüm ile sonuçlanabilir. Şiddetin boyutları fiziksel, sözel ve duygusal olarak ortaya çıkmaktadır.

Fiziksel şiddet: Birine ya da bir gruba yumruk atma, itme, tokat, delici ve kesici aletle korkutma, silahla yaralama gibi fiziksel güç kullanmadır.

Sözel şiddet: Argo ve küfürlü konuşma, lakap takma, tehdit, gözdağı vermeyi içerir.

Duygusal şiddet: Pek çok farklı şekilde ifade edilebilir, fakat özellikle duygusal şiddet sistematik olarak başka birinin düşüncelerini ve davranışlarını kontrol etmektir. Aynı zamanda aşağıda belirtilen davranış kategorilerine zorlamaktır:

- Psikolojik olarak moral bozma,
- Psikolojik yıkım,
- Alkol ve madde kullanımı.

3. Öğrencilere çevrelerinde fiziksel, sözel ve duygusal şiddet ile karşılaşan olup olmadığı sorulur ve verilen örnekler sınıfta paylaşılır.

4. Öğrencilere şiddetle karşılaştıklarında nerelerden ve kimlerden yardım alabilecekleri sorulur ve tartışılır. Öğrenciler çevrelerinde şiddetle karşılaşanların nerelerden yardım aldıklarını da örnek olarak verilebilir.
5. Öğrencilerin verdikleri cevaplara ek olarak şiddetle karşılaştıklarında;
 - Ailelerinden,
 - Öğretmenlerinden,
 - Gençlik ve Toplum Merkezlerinden,
 - Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinden
 - Emniyet Müdürlüklerinin Çocuk Bürolarından yardım alabilecekleri söylenir.
6. Öğrencilerle, şiddetle karşılaştıklarında yardım alabilecekleri yerlere başvurmanın ya da gizlemenin avantaj ve dezavantajları tartışılır.
7. Öğrencilere, şiddet denilince akla sadece fiziksel şiddetin gelmeyeceği, şiddetin sözel ve duygusal türlerinin de olabileceği ve tüm bunların bireyin hayatının her alanını olumsuz olarak etkileyebileceği belirtilerek etkinlik sonlandırılır.

*Türkiye Aile Planlaması Derneği Bilgi Bankası'ndan yararlanılmıştır.

Değerlendirme:

10. SINIF – 7. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: SINIRLARIMIZ

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Kişiler Arası İlişkiler

Kazanım: *Fiziksel, sözel ve duygusal tacizle karşılaştığında nereden yardım alabileceğini belirtir.

Kazanım Nu: 40

Öğrenci Sayısı: Tüm Sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: -

*Bu etkinlik özel bilgi ve deneyim gerektirdiği için okul rehber öğretmeni tarafından uygulanacaktır. Okul rehber öğretmenin etkinliği gerçekleştiremediği durumlarda, öğrencilerin gelişim özellikleri ve ihtiyaçları, okulun özellikleri göz önünde bulundurularak okul rehber öğretmeniyle iş birliğinde sınıf rehber öğretmeni tarafından farklı etkinlikler uygulanabilir ya da diğer etkinliklere daha geniş yer verilebilir.

*Okul rehber öğretmenin olmadığı durumlarda Sınıf Rehberlik Programı rehberlik ve araştırma merkezi tarafından hazırlanan yıllık çerçeve program doğrultusunda yürütülür.

SÜREÇ

1. Öğrencilere “**Sınır nedir?**” sorusu sorularak etkinliğe başlanır.
2. Cevaplar alındıktan sonra öğrencilere “**Sınırlar başkalarıyla iletişimimizde koyduğumuz özel çerçevelerimiz, çizgilerimizdir. Bazen bu çerçeve ve çizgilerimiz istemediğimiz halde başkaları tarafından ihlal edilebilir.**” şeklinde bir açıklama yapılır.
3. Öğrencilere “**Tacizin kişisel çizgimizin ihlali olup olmadığı**” sorulur ve cevaplarını sınıfla paylaşımları istenir.
4. Öğrencilere, fiziksel, sözel ve duygusal tacize maruz kalınabileceği söylenir ve bunlarla ilgili aşağıdaki açıklama yapılır:

“Fiziksel taciz: Tokat atmak, vurmak, tekmelemek, çimdiklemek, ısırarak, saç çekmek, itip kakmak, kesici ya da delici bir aletle yaralamak ya da tehdit etmek, kişisel eşyalara zarar vermek, duvarları yumruklamak, eşya fırlatmak, kişinin giysilerini parçalamak, yırtmak sayılabilir. Eşyaya ya da evcil hayvanlara uygulanan şiddet de ciddiye alınmalıdır çünkü bunlar da sembolik işaretlerdir. Bağımlı, yeterince gelişmemiş çocuklarla, ergenlik çağındakilerin tam olarak kavrayamadıkları, rıza göstermedikleri veya rıza gösterip davranışın sonucunu tahmin edemediği cinsel içerikli aktivitelere katılmaya zorlanmaları tacizdir.

Sözel taciz: İstenmeyen aşırı ilgi, cinsel içerikli sözler, fıkralar ve şakalar, tekrarlanan buluşma ve yemek talepleri sözel taciz olarak görülebilir.

Duygusal taciz: İlk iki kategori kadar belirgin olmamasına karşın çok travmatiktir ve olumsuz etkileri uzun süre devam edebilir. Kişinin duygusal şiddete maruz kaldığını inkâr etmek kolaydır ancak bunun etkilerinden kurtulması uzun sürer. Görmezden gelme, reddetme gibi duygusal taciz kişinin güvenini sistematik olarak yıkar.”

5. Öğrencilere tacizle karşılaşınca nerelerden yardım alınabileceği sorulur ve cevaplarını sınıfla paylaşımları istenir.

6. Öğrencilerden alınan cevaplara ek olarak aşağıda belirtilen yardım kaynakları öğrencilerle paylaşılır:

- Öğretmenler,
- Aile,
- Rehberlik Araştırma Merkezleri
- Toplum Araştırma Merkezleri,
- Emniyet Müdürlüklerinin Çocuk Büroları,
- Hastanelerin Kriz merkezleri
- Sağlık bakanlığı bünyesindeki Çocuk İzlem Merkezi
- Üniversite hastanelerinde bulunan Çocuk Koruma Merkezleri
- Alo 183 aile, kadın, çocuk, özürlü, sosyal hizmet danışma hattı
- Barolar, Çocuk Hakları Merkezi

7. Öğrencilerle tacizle karşılaştıklarında yardım alabilecekleri yerlere başvurmanın ya da gizlemenin avantaj ve dezavantajları tartışılır.

8. Öğrencilere tacizin her türünün bireyin kişisel sınırlarını zorlayan ve kişiyi yaralayan bir süreç olduğu, böyle bir durumla karşılaşıldığında yardım alınabilecek yerlere başvurulmasının gerekliliği vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

*Tekin ve Aydın (2007), [www. sexual harrassment and human rights.htm](http://www.sexual.harrassment.and.human.rights.htm)'den yararlanılmıştır.

Değerlendirme:

10. SINIF – 8. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: KARŞIYIM AMA NEYE?

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Kişiler Arası İlişkiler

Kazanım: Kişisel değerlerine, inançlarına ve tutumlarına uygun olmayan isteklere iletişim becerilerini kullanarak karşı koyar.

Kazanım Nu: 41

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: Form–1 (Hayır Diyebilme Becerileri)

SÜREÇ

1. Öğrencilere aşağıdakine benzer sorular sorulur ve cevaplarını sınıfla paylaşmaları istenir:
 - Kişisel değerlerinize, inançlarınıza ve tutumlarınıza uygun olmayan isteklerle karşılaştınız mı?
 - Uygun olmayan istekle karşılaştığınızda ne yaptınız, ne hissettiniz?
 - Karşılaştıysanız nasıl karşı koydunuz?
 - Kişisel değerlerinize, tutumlarınıza ve inançlarınıza uygun olmayan bir isteğe hayır dediğinizde ne gibi kazançlar elde ettiniz?
 - Hangi iletişim becerilerini kullanarak karşı koydunuz?
 - Karşı koyamadığınız durumlar oldu mu?
 - Neden karşı koyamadınız?
2. Öğrencilerin verdikleri cevaplara ek olarak “hayır” demeyi engelleyen noktalar belirtilir:
 - Zor olduğu için, utanıp çekindiğiniz için,
 - Korktuğunuz için,
 - Nasıl hayır diyebileceğinizi bilmediğiniz için,
 - Uyumsuz görünmemek için,
 - Arkadaşlarınızı kırmamak, üzmemek için,
 - Sorun çıkarmamak veya tartışmamak için,
 - Önemsememek veya geçiştirmek için,
 - Yalnız kalmamak için,
3. Öğrencilere Form–1 (Hayır Diyebilme Becerileri) verilir ve birlikte okunur.
4. Öğrencilerden etkinliğin başında paylaştıkları hayır diyemedikleri bir durumu “Hayır Diyebilme Becerilerine” göre tekrar gözden geçirmeleri ve sınıfla paylaşmaları istenir.
5. Kişisel değerlerine, inançlarına ve tutumlarına uygun olmayan isteklere iletişim becerilerini kullanarak karşı koymanın önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

*MEB,h.(2006)’dan ve MEB,d.(2003)’den yararlanılmıştır.

Değerlendirme:

FORM-1

HAYIR DİYEBİLME BECERİLERİ

• Doğrudan hayır diyebilmek; karşı tarafı kırmadan, kibar bir şekilde kendi, düşünce, istek, duygu ve kararlarımızı yansıtan, kendimizi olduğu gibi doğrudan ve yalın bir şekilde ifade edebilmenin yoludur. Bu şekilde hayır diyebilme; en güçlü, en etkili ve arzu edilen gerçekten çekinmeden hayır diyebilmenin doğrudan yoludur. Burada yapılan teklif karşısında önce niyetimizin ne olduğundan emin olmak, söz konusu teklifi kabul edip etmeyeceğimizi belirlemek gerekir.

- Bir sonraki adım olarak nedeninizi belirtmek etkili olur.

HAYIR DİYEBİLME YOLLARI:

• Doğrudan hayır demek, geçiştirmek, nedenler bulmak, duymazlıktan gelmek, ortamdan uzaklaşmak, yürüyüp gitmek ve hayır tekrarı gibi yolları kullanarak hayır denilebilir.

- **Doğrudan Hayır**

“Hayır teşekkürler. Hayır olmaz. Şimdi internet kafeye gitmek istemiyorum”

- **Konuyu Değiştirmek**

“Hayır olmaz! Dünkü maç kim kazandı?” gibi konuyu değiştirmek

- **Nedenini açıklamak**

“Hayır, teşekkürler, bugün matematik yazılım var” gibi bizim için gerçek ve doğru olan nedenlerimizi belirtebiliriz.

- **Duymazlıktan gelmek**

“Şarkı yarışmasını kim kazandı?” gibi duymazlıktan gelebiliriz.

- **Ortamdan Uzaklaşmak**

“Hayır deyip, ortamdan uzaklaşabiliriz.”

- **Geçiştirmek**

“Belki sonra gidebiliriz. Şimdi okula gitmem gerekiyor” gibi geçiştirebiliriz.

- **Hayır Tekrarı**

“Hayır! Hayır!. Şimdi internet kafeye gitmek istemiyorum.” Şeklinde “hayır”ı tekrarlı bir şekilde söyleyebiliriz.

10. SINIF – 9. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: BİZİM ATÖLYE

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Eğitsel Başarı

Kazanım: Grup çalışmalarında iş birliğinin önemini ve gerekliliğini açıklar.

Kazanım Nu: 10

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: Kâğıt, kalem, büyük resim kâğıdı, çeşitli boyalar

SÜREÇ

1. Öğrencilere bir atölye çalışması yapacakları söylenir. Bunlar; öykü yazarlığı atölyesi ve resim atölyesidir. Öğrencilere bu atölyelerdeki çalışmaların amacının grupla iş birliği yaparak ortaya yeni ürünler çıkarmak olduğu söylenir ve atölyeler hakkında bilgi verilir:

Öykü yazarlığı atölyesi: Bu atölyeyi seçenler, yaratıcılıklarını öykü yazarak ortaya koyarlar. Grup üyeleri yazacakları öykünün konusuna, kahramanlarına, öykünün nerede ve ne zaman geçtiğine birlikte tartışarak karar verirler. Öykü, üyelerin hepsinin düşüncesinin alınmasıyla oluşur.

Resim atölyesi: Bu atölyede resimler bireysel olarak değil, grup olarak yapılır. Grup üyeleri hep birlikte ne resmi yapacaklarına, hangi boya malzemelerini kullanacaklarına karar verirler. Dikkat edilecek konu her üyenin resme katkısının bulunmasıdır.

2. Atölye tanımları yapıldıktan sonra öğrenciler iki resim ve iki öykü yazarlığı atölyesi olmak üzere 4 gruba ayrılır. Öğrencilerden hangi atölyede çalışacaklarına karar vermeleri istenir. Herhangi bir atölyede öğrenci sayısı açısından yoğunluk olmamasına özen gösterilir.

3. Atölyelerin birinde yoğunluk olması durumunda, öğrenci sayısı az olan atölyelerin, yoğunluk olan atölyedeki arkadaşlarını ikna etmesi için öğrencilere zaman verilir.

4. Bir resim ve bir de öykü yazarlığı atölyesi grubundan bir öğrenciye diğer öğrencilerin duymayacağı şekilde kendi grubundaki iş birliğini engellemeye çalışması, diğerlerinin düşüncelerini dikkate almaması, sadece kendi isteklerini ve düşüncelerini dikkate alması söylenir.

5. Her atölye grubunun önceden hazırlanmış köşelerde yerlerini almaları sağlanır. Gruplara çalışmalarını yapmak üzere 15–20 dakika süre verilir.

6. Bütün atölyeler çalışmalarını bitirdikten sonra her gruptan iki öğrenciye verilen gizli yönerge açıklanır. Bunun amacının grup çalışmalarında iş birliğinin öneminin fark edilmesi olduğu belirtilir.

7. Açıklamanın ardından her atölyenin, ürününü diğer gruplara sunması istenir.

8. İstekli olan atölye grubundan başlanarak tüm üyelerin aşağıdaki soruları cevaplamaları ve sınıfla paylaşımları istenir:

- Çalışma sırasında ne yaşadınız, ne hissettiniz?
 - Ürününe karar verme ve ürünü oluşturma aşamasında nasıl bir gruptunuz?
 - Bir işi tek başına yapmakla bir grupla yapmak arasındaki farklılıklar nelerdir?
9. Grup çalışmalarında iş birliğinin önemini ve gerekliliği vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

Çevik (2005)'den uyarlanmıştır.

Değerlendirme:

10. SINIF – 10. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: BİRLİKTE ÇALIŞALIM

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Eğitsel Başarı

Kazanım: Grup çalışmalarına etkili biçimde katılır.

Kazanım Nu: 11

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: -

*Öğrenciler bir önceki hafta 5'erli gruplara ayrılır ve kendi seçecekleri bir konuda aralarında işbirliği yaparak bir grup çalışması yapmaları istenir. Bu çalışma herhangi bir konuda sunum hazırlamak, okul gazetesi veya dergi çıkarmak, okul dışından bir kurumla görüşerek ve ortaklaşa bir kampanya hazırlamak şeklinde olabilir.

Öğretmen, öğrencilere bazı önerilerde bulunabilir ama hangi konuda ne tür bir çalışma yapacaklarına öğrenciler karar vermelidir.

SÜREÇ

1. Bir hafta önceden öğrenciler gruplara ayrılarak her gruba kendi karar verecekleri bir konuda grup çalışması yapmaları ve bir sonraki hafta rehberlik saatine bu çalışmalarını getirmeleri istenmişti.
2. Gönüllü gruptan başlanarak çalışmalarını sunmaları istenir.
3. Aşağıdakine benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.
 - Hangi konuda, ne tür bir çalışma yapacağınıza nasıl karar verdiniz?
 - Planladığınız çalışmanın amacı ne?
 - Planlama aşamasında gruptaki tüm üyelerin katkısı oldu mu?
 - Nasıl bir işbirliği yaptınız?
 - Çalışmalar planlamalara uygun olarak sürdü mü?
 - Çalışma sonucunda başlangıçtaki hedefinize ulaştınız mı?
 - Gruptan herkesin katkısı oldu mu?
 - Çalışmalar sırasında nerelerde zorlandınız?
 - Çalışmalar sırasında neler hissettiniz?
 - Planlama aşamasındaki amacınıza ulaşabildiniz mi?
4. Grup çalışmalarına etkili biçimde katılmanın önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

Öğrencilerin yaptığı grup çalışmalarından tüm okulda sunulmasının yararlı olacağı düşünülen bir ya da birkaç çalışma okulun gerekli birimleri ile işbirliği yapılarak tüm okulda da sunulabilir.

Değerlendirme:

10. SINIF – 11. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: NASILGÖRÜNÜYORUM?

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Kendini Kabul

Kazanım: Başkalarının kendisi ile ilgili görüşlerinin bireyin kendini algılama biçimini nasıl etkilediğini fark eder.

Kazanım Nu: 23

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni – U düzeni

Araç-gereç: Form–1 (Algılanan Özelliklerimiz)

SÜREÇ

1. Öğrencilere aşağıdaki öykü okunur:

Öykü:

Kurbağalar

“Dere kenarında bir kurbağa yarışı varmış. Hedef, çok yüksek bir kulenin tepesine çıkmakmış. Bir sürü kurbağa da arkadaşlarını seyretmek için toplanmış, ve yarış başlamış. Aslında seyirciler yarışmacıların kulenin tepesine çıkabileceğine inanmıyormuş. Sadece şu sesler duyulabiliyormuş:

"Zavallılar! Hiçbir zaman başaramayacaklar!"

Yarışmaya başlayan kurbağalar kulenin tepesine ulaşamayınca, teker teker yarışı bırakmaya başlamışlar. İçlerinden sadece bir tanesi inatla ve yılmadan kuleye tırmanmaya çalışıyormuş.

Seyirciler bağıyorlarmış:

"Zavallılar! Hiçbir zaman başaramayacaklar!"

Sonunda, kurbağaların bir tanesi hariç, hepsinin ümitleri kırılmış ve bırakmışlar. Ama kalan son kurbağa büyük bir çabayla mücadele ederek kulenin tepesine çıkmayı başarmış. Diğerleri hayretler içinde bu işi nasıl başardığını öğrenmek istemişler. Bir kurbağa ona yaklaşmış ve sormuş:

“Bu işi nasıl başardın?”

O anda farkına varmışlar ki kuleye çıkan kurbağa sağırmış!

www.turkhukuksitesi.com

2. Aşağıdakine benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.

➤ Kurbağaların yarışı bırakmasında çevreden duydukları seslerin ne kadar etkisi olmuştur?

➤ Çevredeki sesler cesaret verici mesajlar içerse sonuç farklı olabilir miydi?

➤ Sizin buna benzer yaşantılarınız oldu mu? Ne hissettiniz?

3. Öğrencilere Form–1 (Algılanan Özelliklerimiz) verilir, bu özelliklerden sahip olduklarını düşündükleri “Kendi Algılarım” sütununa (x) işareti koymaları, arkadaşlarının bu özelliklerle

ilgili kendisini nasıl algıladığını düşünüyorlarsa, aynı formun “Arkadaşlarımın Algılamaları” sütununa (x) işareti koymaları, ailelerinin bu özelliklerle ilgili kendisini nasıl algıladığını düşünüyorlarsa, aynı formun “Ailemin Algılamaları” sütununa (x) işareti koymaları istenir. Son olarak öğretmenlerinin bu özelliklerle ilgili kendisini nasıl algıladığını düşünüyorlarsa, aynı formun “Öğretmenlerimin Algılamaları” sütununa (x) işareti koymaları istenir.

4. Daha sonra bu üç sütunda ortak olanlara bakarak kendi algılamaları ile başkalarının algılamalarının ne kadar örtüştüğünü incelemeleri istenir ve aşağıdakine benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.

- Kendinizle ilgili algılarınız, beğenileriniz, tercihleriniz gerçekten size mi ait?
- Kendinizle ilgili algılarınız, beğenileriniz, tercihleriniz, oluşurken kimlerin, nelerin etkisinde kalmış olabilirsiniz?
- Bazen kendinizi başkalarının ölçütlerine göre değerlendirdiğiniz oluyor mu?
- Başkalarının bizimle ilgili algılamaları bazen kendimizi güçlü hissettirip, bizi yüreklendirirken, bazen de bizim cesaretimizi kırabilir mi?
- Sizce bunun nedeni ne olabilir?
- Başkaları tarafından beğenilme, onaylanma ve kabul görme arzusu olabilir mi?
- Hiç kendinizle ilgili, size ait olmayan aileniz ya da arkadaşlarınız tarafından oluşturulan bir algılamamız olduğunu fark ettiniz mi?

5. Başkalarının kendisi ile ilgili görüşlerinin bireyin kendini algılama biçimini nasıl etkilediğini fark etmenin ve kendini bu bakış açısı ile değerlendirmenin önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır:

*Esratur ALCI, Birsen PIRNAR, Baran (2006)' dan yararlanılmıştır.

Değerlendirme:

FORM-1
ALGILANAN ÖZELLİKLERİMİZ

İnsanlar birtakım özellikleri ile tanınırlar ve hatırlanırlar. Biz de kendimizi tanımlarken bazı özelliklerimizi sıralarız. Aşağıda sıralanan özelliklerden sahip olduğunuzu düşündüklerinizin karşısına (x) işareti koyunuz. Aynı şekilde; ailenizin, arkadaşlarınızın ve öğretmenlerinizin sizi nasıl algıladığını düşünüyorsanız o özelliğin karşısına bir (x) işareti koyunuz. Bunlar dışında kendinizi tanımlayan özellikler varsa listenin altına yazınız.

ALGILANAN ÖZELLİKLERİMİZ				
Algılanan Özellikler	Kendi Algıları	Arkadaşlarının Algılamaları	Ailemin Algılamaları	Öğretmenlerimin Algılamaları
Kavgacı				
Zeki				
Uysal				
Düzenli				
Kibirli				
Becerikli				
Güzel /Yakışıklı				
Ciddi				
Neşeli				
Girişken				
Sorumsuz				
Hayalperest				
Kıskanç				
İlgisiz				
Uyumsuz				
Yetenekli				
Başarılı				
İyimser				
Şanssız				
Duyarlı				
Dikkatli				
Kararlı				
Sorumlu				

10. SINIF – 12. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: BEN KİMİM? NASIL DAVRANIRIM?

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Kendini Kabul

Kazanım: Bireyin kendini algılama biçiminin davranışlarını nasıl etkilediğini fark eder.

Kazanım Nu: 24

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: Form–1 (Özelliklerimiz)

SÜREÇ

1. Aşağıdaki açıklama yapılır ve grup etkileşimi başlatılır:

İnsanın yapabileceği bazı şeyleri yapamayacağına inanması, bir işi yapmaya teşebbüs ederken cesaretinin kırılması, kişinin başarısız olmasına neden olur. İnsanın bazı şeyleri yapacağına inanması, bir işi yapmaya teşebbüs ederken cesur olması başarılı olmasına sağlar.

İnsanların kendilerini nasıl algıladıklarının davranışlarını da etkilediği belirtilerek, kendimize ilgili algılarımızın davranışlarımıza nasıl yansıdığı ve davranışlarımızı nasıl etkilediği üzerinde durulur. Öğrencilerden varsa kendi hayatlarından ya da çevrelerinden buna benzer örnekler vermeleri istenir.

2. Öğrencilere “Siz kendinizi nasıl algılıyorsunuz?” sorusu sorulur ve Form–1 (Özelliklerimiz)’den birer adet verilir ve yönergeye göre doldurmaları istenir.

3. Öğrencilerden formu doldurduktan sonra cevaplarını sınıfla paylaşmaları istenir.

4. Öğrencilere kendilerini algılama biçimleri ile ilgili aşağıdakilere benzer sorular sorularak grup etkileşimi devam eder.

- Kendinizde var olduğuna inandığınız özellikleriniz nelerdir?
- Kendinizde var olduğuna inandığınız özellikler hayatınızı nasıl etkiliyor?
- Kendinizle ilgili algılarınız, beğenileriniz, tercihleriniz, davranışlarınıza nasıl yansıyor?
- Formda verilen özelliklerden sahip olduğunuzu düşündükleriniz, davranışlarınızı nasıl etkiler?

5. Bireyin kendini algılama biçiminin davranışlarını nasıl etkilediğini fark etmenin önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

*Baran (2006)’ dan yararlanılmıştır.

Değerlendirme:

FORM-1
ÖZELLİKLERİMİZ

İnsanlar birtakım özellikleri ile tanınırlar ve hatırlanırlar. Biz de kendimizi tanımlarken bazı özelliklerimizi sıralarız. Aşağıda sıralanan özelliklerden sahip olduğunuzu düşündüklerinize 1-(Evet), sahip olmadığınızı düşündüklerinize 2-(Hayır), kararsız kaldıklarınıza ise 3-(Kararsızım) yazarak belirtiniz. Bunlar dışında kendinizi tanımlayan özellikler varsa listenin altına ekleyiniz.

ÖZELLİKLERİMİZ			
Özellikler	1-(Evet)	2-(Hayır)	3-(Kararsızım)
Kavgacı			
Zeki			
Uysal			
Düzenli			
Kibirli			
Becerikli			
Ciddi			
Neşeli			
Girişken			
Güzel/ Yakışıklı			
Güçlü			
Hayalperest			
Kıskanç			
İlgisiz			
Uyumsuz			
Yetenekli			
Başarılı			
İyimser			
Şanssız			
Duyarlı			
Dikkatli			
Kararlı			
Sorumluluk sahibi			

10. SINIF – 13. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: TAKDİR ETMEK

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Kişiler Arası İlişkiler

Kazanım: Başkalarının başarılarını ve olumlu davranışlarını takdir eder.

Kazanım Nu: 42

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: Yazı tahtası ve kalem,

SÜREÇ

1. Öğrencilere, çevrelerindeki insanların başarıları ve olumlu davranışları karşısında beğenilerini nasıl ifade ettikleri sorulur ve söyledikleri ifadeler tahtaya yazılır.

- Eline sağlık
- Çok güzel olmuş
- Harika
- Nefis
- Çok hoşuma gitti
- Aferin
- Çok beğendim vb.

2. Öğrenciler 5 'erli gruplara ayrılır ve 2–3 dakika süre verilerek grup arkadaşlarının başarılarını ve olumlu davranışlarını düşünmeleri istenir.

3. Daha sonra bunları takdir cümleleri ile arkadaşlarına tek tek ifade etmeleri istenir.

Gerekirse aşağıdakine benzer örnek takdir cümleleri verilebilir:

- "Açık sözlülüğünü beğeniyorum."
- "Sınıfa girince, neşeli olarak günaydın demen hoşuma gidiyor."
- "Çok iyi not tutuyorsun."
- "Seninle konuşmak beni rahatlatıyor, çok iyi bir dinleyicisin" vb.

4. Gruptaki tüm öğrencilerin birbirlerine en az bir takdir cümlesi söylemesi istenir.

Olumsuz ve yargılayıcı ifadeler kullanmamaları için gerekli uyarı ve hatırlatmalar yapılır.

Grup içinde takdir ifadesi almayan öğrencilere, öğretmen başarı ya da olumlu bir davranışa yönelik takdir cümleleri söyleyerek destek vermelidir.

5. Öğrencilere aşağıdakilere benzer sorular sorularak grup etkileşimi başlatılır:

- Arkadaşlarınızdan duyduğunuz takdir ifadeleri nelerdi? Ne hissettiniz?
- Siz başkalarını takdir ederken neler hissediyorsunuz?
- Günlük hayatınızda çevrenizdeki insanlar tarafından takdir gördüğünüzde neler hissediyorsunuz?
- İnsanlar genelde hangi durumlarda birbirini takdir eder?

➤ Takdir edilmek kişilerin davranışlarını nasıl etkiler?

6. Bir gencin, çevresindekiler tarafından takdir edilmesinin olumlu benlik algısı geliştirmesi için ne kadar önemli olduğu belirtilir. Aynı şekilde başkalarının olumlu özelliklerini görebilmek ve takdir edebilmenin de sağlıklı insan ilişkileri için ne kadar önemli olduğu vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

*MEB, c. (2002)'den uyarlanmıştır.

Değerlendirme:

10. SINIF – 14. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: ARKADAŞIM

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Kişiler Arası İlişkiler

Kazanım: Karşı cins ile sağlıklı arkadaşlık ilişkileri geliştirmenin önemini kavrar.

Kazanım Nu: 43

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: -

SÜREÇ

1. Öğrencilere Sağlıklı arkadaşlıklar kurmanın ergenlik döneminde gencin sosyal ve akademik gelişimini olumlu yönde desteklediği belirtilerek etkinlik başlatılır.
2. Öğrencilere aşağıdaki sorulara benzer sorular sorulur ve cevaplarını sınıfla paylaşmaları istenir:

- Sağlıklı arkadaşlık ilişkileri nasıl kuruluyor?
- Sağlıklı arkadaşlık ilişkilerinin başlamasında neler etkilidir?
- Arkadaşlık ilişkisini kimlerle başlatıyorsunuz?
- Arkadaşlık ilişkilerinde neleri paylaşıyorsunuz?
- Arkadaşlık ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi için sizin ve karşıdaki

kişinin sahip olması gereken özellikler nelerdir?

- Arkadaşlık ilişkilerinizi kurarken ve arkadaşlarınızla paylaştıklarınızda arkadaşınızın cinsiyetini önemsiyor musunuz?

Arkadaşlık ilişkileri kurarken ve sürdürürken karşı cinsten birinin sadece “flört” veya “sevgili” olmayacağı, karşı cinsle normal arkadaşlıklar da kurulabileceği ve karşı cinsle kurulan arkadaşlıkların da arkadaşlığa katkı sağladığı, geliştirdiği ve zenginleştirdiği olumlu yönlerinin olduğu vurgusu yapılır.

3. Karşı cins ile sağlıklı arkadaşlık ilişkileri geliştirmenin önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

Değerlendirme:

10. SINIF – 15. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: ZARARLI ALIŞKANLIKLAR

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Güvenli ve Sağlıklı Hayat

Kazanım: Kendini zararlı alışkanlıklardan korur.

Kazanım Nu: 63

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: Karton, makas, yapıştırıcı ve gazete/dergi

Öğrencilerden bir hafta önceden, karton, makas, yapıştırıcı ve zararlı alışkanlıklarla ilgili gazete ve dergilerden topladıkları resimli haberleri sınıfa getirmeleri istenir.

SÜREÇ

Zararlı alışkanlıkların, insanın hayatının birçok alanına (özel hayatına, sağlığına, okul başarısına, ilişkilerine, geleceğine, vb.) olumsuz etkileri olduğu bundan dolayı da zararlı alışkanlıklardan korunmanın önemine vurgu yapılarak etkinlik başlatılır.

1. Öğrenciler 4 gruba ayrılır ve yanlarında getirdikleri gazete ve dergilerden zararlı alışkanlıklarla ilgili resimleri kesmeleri söylenir.
2. Öğrencilerden kestikleri resimlerden zararlı alışkanlıklar ile ilgili bir fotoroman oluşturmaları istenir.
3. Her bir grup oluşturduğu fotoromanı sınıfla paylaşır.
4. Öğrencilere fotoromandaki karakterlerin zararlı alışkanlıklardan nasıl korunacağı sorulur ve cevaplarını sınıfla paylaşmaları istenir.

Öğrencilere zararlı alışkanlıklardan korunma için kitap okuma, hikâye/şiir/öykü yazma, müzik dinleme, halk oyunları ve dansa gitme, spor yapma, doğa yürüyüşleri yapma, tiyatro/sinemaya gitme, resim yapmanın önemi vurgulanır.

Öğrencilerin etkinlik sırasında zararlı olarak değerlendirmeyeceği bazı alışkanlıklar olabilir (sürekli internet kafeye ve oyun salonlarına gitmek, olumsuz öğeler içeren bilgisayar oyunları). Bu noktada zamanın ne kadarının bu alışkanlıklarla geçirildiği, ders çalışma alışkanlıklarının, aileyle, arkadaşlarla olan iletişimi nasıl etkilediği, okulun aksayıp aksamadığı, fiziksel olarak zararlı olup olmayacağı üzerinde durulur.

5. Kendini zararlı alışkanlıklardan korumanın önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

Değerlendirme:

10. SINIF – 16. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ ETKİLERİ

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Aile ve Toplum

Kazanım: Kitle iletişim araçlarının kişisel ve toplumsal değerler üzerindeki etkisini fark eder.

Kazanım Nu:51

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: -

SÜREÇ

1. Öğrencilere bildikleri kitle iletişim araçlarının neler olduğu sorulur ve cevaplar tahtaya yazılır.

Öğrencilerin belirtmediği kitle iletişim araçları da eklenir.

2. Kendi benimsedikleri değerlerin ve toplumsal değerlerin neler olabileceği sorulur ve öğrencilerin verdikleri cevaplar tahtaya yazılır.

Öğrencilerin belirtmediği değerler de eklenir.

3. Kitle İletişim Araçlarının kişisel ve toplumsal değerlerimize ne gibi etkileri olabileceğini düşünceleri, bu konudaki fikirlerini ifade etmeleri, tartışmaya katılmaları ve örnekler vermeleri istenir.

Öğrencilerin belirtmediği önemli noktalar varsa eklenir.

4. Öğrencilerin kitle iletişim araçlarını kendi değerleri üzerindeki etkilerini sorgulamaları ve isterlerse sınıfla paylaşmaları istenir.

5. Kitle iletişim araçlarının **kişisel değerler** üzerindeki etkileri ile ilgili çevrelerinden örnekler vermeleri istenir.

6. Kitle iletişim araçlarının **toplumsal değerler** üzerindeki etkileri ile ilgili çevrelerinden örnekler vermeleri istenir.

7. Kitle iletişim araçlarının kişisel ve toplumsal değerler üzerindeki etkisini fark etmenin önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

Değerlendirme:

10. SINIF – 17. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: KARARIM ETKİLİ Mİ?

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Eğitsel Başarı

Kazanım: Verdiği kararları etkili karar verme basamakları açısından değerlendirir.

Kazanım Nu: 12

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: Form–1 (Karar Verme Basamakları)

*Etkinlik işlenirken etkili karar vermede sorun yaşayan öğrencileriniz için okul rehber öğretmeni, okul rehber öğretmeni yoksa RAM ile işbirliği yapılarak öğrenciye destek hizmeti sağlanmalıdır.

*Etkinlik işlenirken öğrencilerin ders/ üniversite/ meslek seçimine ilişkin kararlarını da değerlendirmeleri sağlanmalı, öğrencilere bu konu ile ilgili olarak okul rehber öğretmeni yoksa RAM ile işbirliği yapılarak öğrenciye destek hizmeti sağlanmalıdır.

SÜREÇ

Öğrencilere "Hayatınızda pek çok seçenikle karşı karşıya kalıp, farkında olarak veya olmayarak pek çok kez karar vermek zorunda kalabilirsiniz. Verdiğiniz kararlar hayatınızın akışını olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilir. Karar verirken "ya o, ya da bu" şeklinde düşünmek yerine karar vermede sırasıyla yapılması gerekenleri uygulamanız daha uygun olabilir" şeklinde bir açıklama yapılarak etkinlik başlatılır.

1. Aşağıdakine benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.
 - Şimdiye kadar verdiğiniz en önemli karar nedir?
 - Şimdiye kadar verdiğiniz en önemsiz karar nedir?
 - Şimdiye kadar verdiğiniz yanlış kararlar nelerdir?
2. Öğrencilere "Günlük hayatınızda, ne yiyeceğiniz, nereden alışveriş yapacağınız, kaçta yatacağınız, televizyonda hangi programı izleyeceğiniz gibi konularda verdiğiniz kararların yanı sıra, eğitsel konularla ilgili kararlarınız da yer almaktadır" şeklinde açıklama yapıldıktan sonra son günlerde eğitsel konularla ilgili verdikleri bir kararı düşünmeleri istenir.
3. Öğrencilere karar vermede verilecek kararı tanımlama, karardan beklenen sonucun belirlenmesi, bilgi toplama, seçenekler ve bu seçeneklerin her birinin avantaj ve dezavantajlarını belirlemenin önemli olduğu vurgulanır.
4. Öğrencilere Form–1 (Karar Verme Basamakları) verilir ve son günlerde eğitsel konularla ilgili verdikleri kararları formdaki karar verme basamaklarına göre değerlendirmeleri istenir.
5. Gönüllü öğrencilerden aldıkları ve karar verme basamaklarına göre değerlendirdikleri kararlarını sınıfla paylaşmaları istenir.

6. Öğrencilere karar verirken karar verme basamaklarının yanı sıra karar verme stratejilerinin de önemli olduğu, basamakların stratejiler ile yakından ilişkili olduğu vurgulanır ve karar verme stratejileri verilir.

Karar verme stratejileri:

- İç tepisel karar verme: Seçenekler üzerinde yeterince düşünmeden, içten geldiği gibi karar verme.

- Mantıklı karar verme: Karar verirken, seçenekler hakkında bilgi toplama, seçenekleri dikkatlice inceleme ve her birinin olumlu ve olumsuz yanları değerlendirme.

- Bağımsız karar verme: Kendi başına karar verme.

- Kararsız: Verdiği kararları sık sık değiştirme ve hiçbir karardan hoşnut olmama.

7. Karar vermenin günlük hayatımızın bir parçası olduğu özellikle öğrencilerin eğitsel hayatlarıyla ilgili verecekleri veya verdikleri kararların önemli olduğu vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

*Eldeliklioğlu (1999)'dan, MEB, d (2003)'den ve Erkan(2005)'den yararlanılmıştır.

Değerlendirme:

FORM-1
KARAR VERME BASAMAKLARI

- 1. VERİLECEK KARARI TANIMLAYIN**

- 2. KARARDAN BEKLEDİĞİNİZ SONUCU BELİRLEYİN**

- 3. BİLGİ TOPLAYIN**

- 4. SEÇENEKLERİ VE BU SEÇENEKLERİN HER BİRİNİN AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARINI BELİRLEYİN**

- 5. KARARI VERİN**

10. SINIF – 18. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: KARAR VERME UNSURLARI

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Eğitsel Başarı

Kazanım: Etkili karar verme unsurlarını kararlarında kullanır.

Kazanım Nu: 13

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni/ U düzeni

Araç-gereç: Form–1 (Karar Verme Unsurları)

*Etkinlik işlenirken etkili karar vermede sorun yaşayan öğrencileriniz için okul rehber öğretmeni, okul rehber öğretmeni yoksa RAM ile işbirliği yapılarak öğrenciye destek hizmeti sağlanmalıdır.

SÜREÇ

Öğrencilerle daha önceki etkinlikte karar verme stratejileri ile ilgili paylaşımda bulunulmuştur.

Karar verme stratejileri:

- İç tepisel karar verme: Seçenekler üzerinde yeterince düşünmeden, içten geldiği gibi karar verme.
- Mantıklı karar verme: Karar verirken, seçenekler hakkında bilgi toplama, seçenekleri dikkatlice inceleme ve her birinin olumlu ve olumsuz yanları değerlendirme.
- Bağımsız karar verme: Kendi başına karar verme.
- Kararsız: Verdiği kararları sık sık değiştirme ve hiçbir karardan hoşnut olmama.

1. Öğrencilere, karar verirken hangi karar verme stratejilerini kullandıkları sorulur ve cevaplarını sınıfla paylaşmaları istenir.
2. Öğrencilerden geçen haftadan bu yana aldıkları kararları boş bir kâğıda yazmaları istenir ve ardından Form–1 (Karar Verme Unsurları) dağıtılır.
3. Aşağıdakine benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.
 - Kararlarınızı alırken, formdaki karar verme unsurlarını kullandınız mı?
 - Kullandıysanız hangi basamakları kullandınız?
4. Öğrencilere karar verme unsurlarını hayatlarının her aşamasında kullanmalarının gerekliliği vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

*MEB, e.(2004)'den yararlanılmıştır.

Değerlendirme:

FORM-1

KARAR VERME UNSURLARI

Karar verme sürecinin üç unsuru vardır. Bunlar; karar ortamı, eldeki bilgi miktarı ve karar akıntılarıdır. Bunlar aşağıda kısaca açıklanmıştır:

A. Karar Ortamı

Her karar, bir karar ortamında verilir. Bu ortam, karar verme anındaki bilgilerden, ilgili seçeneklerden, beklentilerden ve değerlerden oluşur. İdeal bir karar ortamı mümkün olan bütün bilgileri ve seçenekleri içermelidir. Fakat eldeki bilgiler ve seçenekler içinde bulunulan zamanla sınırlı olabilir. Bu zaman sınırlaması da, kararın belli bir zamana kadar verilmesi gereğini doğurur. Ayrıca para, güç gibi diğer imkânlar da karar vermeyi sınırlandıran etmenlerdendir. Bu sınırlayıcılar belirsizliği artırır. Bu noktada, karar vermenin asıl amacı belirsizliği azaltmaktır. Belirsizliği ortadan kaldıracak bütün bilgilere sahip olmamız çoğu zaman mümkün olmaz. Bu yüzden birçok karar belli bir miktar risk taşır. Bazen kararı geciktirmemiz iyi olabilir. Çünkü duruma ilişkin yeni bilgiler ve yeni alternatifler ortaya çıkabilir. Karar ortamı değişebilir ya da genişleyebilir. Bunlara ek olarak, karar veren kişilerin tercihleri değişebilir. Bu noktaları dikkate alarak, karar vermenin geciktirilmesi, alınan kararın içerdiği riski de azaltabilir.

B. Bilgi Miktarı

Birçok insan karar vermeye çalışırken gerektiğinden daha fazla bilgi toplamaya çalışır. Oysa gereğinden fazla bilgi toplandığında ortaya bazı problemler çıkar. Bunlardan birisi, daha fazla bilgi toplanması için daha çok zamana ihtiyaç duyulduğundan dolayı kararın gecikmesidir. Bu gecikme kararın ya da çözümün etkililiğini zayıflatır. Bir diğer problem, fazla bilgi yüklemesi yapılmasıdır. Bilgi fazla olduğunda karar verme zorlaşır, çünkü fazla bilgiye hâkim olmak ve bunları değerlendirmek zor olur. Ayrıca, kısa sürede hafızaya fazla bilgi yüklenmesi öğrenilenlerin hemen unutulmasına ve hatırlanmamasına sebep olur. *Örneğin*, yoğunlaştırılmış kısa süreli seminerlere katılan birçok kursiyer, akşam kurstan çıktıktan sonra kursun sabahki kısmında ne gördüğünü hatırlamakta zorlanır. Hatta bu bilgi yoğunluğundan dolayı sabah arabasını nereye park ettiğini de unutabilir. Fazla bilgi toplanmasının yol açtığı bir başka problem de, fazla bilginin karar verme sorumluluğu olan kişilerde yorgunluk yaratmasıdır. Çok fazla bilgi olunca, karar mercilerinin işi daha zor olacak ve onları yoracaktır. Bu da uygun olmayan kararların alınmasına neden olacaktır.

C. Karar Akıntıları

Birçok insanın yanıldığı nokta, bir kararın diğer bazı kararlardan bağımsız bir şekilde verildiğini düşünmesidir. Oysa bütün kararlar kendinden önceki diğer kararların ışığında verilir. Yani, kararlar akıntısının bir parçasıdır. Örneğin, parka spor yapmaya gitmeye karar verdiğinizde; bu, kendinden önceki birçok kararın sonucunda ortaya çıkmıştır. Parka yakın bir evde oturmaya karar vermişsinizdir, spor yapmaya karar vermişsinizdir vb.

10. SINIF – 19. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: ÇATIŞMA ÇÖZME BASAMAKLARI

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Kişiler Arası İlişkiler

Kazanım: *Etkili çatışma çözme basamaklarını kullanır.

Kazanım Nu: 44

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: Form–1 (Etkili Çatışma Çözme Basamakları Akış Yönü)

*Bu etkinlik özel bilgi ve deneyim gerektirdiği için okul rehber öğretmeni tarafından uygulanacaktır. Okul rehber öğretmenin etkinliği gerçekleştiremediği durumlarda, öğrencilerin gelişim özellikleri ve ihtiyaçları, okulun özellikleri göz önünde bulundurularak okul rehber öğretmeniyle iş birliğinde sınıf rehber öğretmeni tarafından farklı etkinlikler uygulanabilir ya da diğer etkinliklere daha geniş yer verilebilir.

*Okul rehber öğretmenin olmadığı durumlarda Sınıf Rehberlik Programı rehberlik ve araştırma merkezi tarafından hazırlanan yıllık çerçeve program doğrultusunda yürütülür.

SÜREÇ

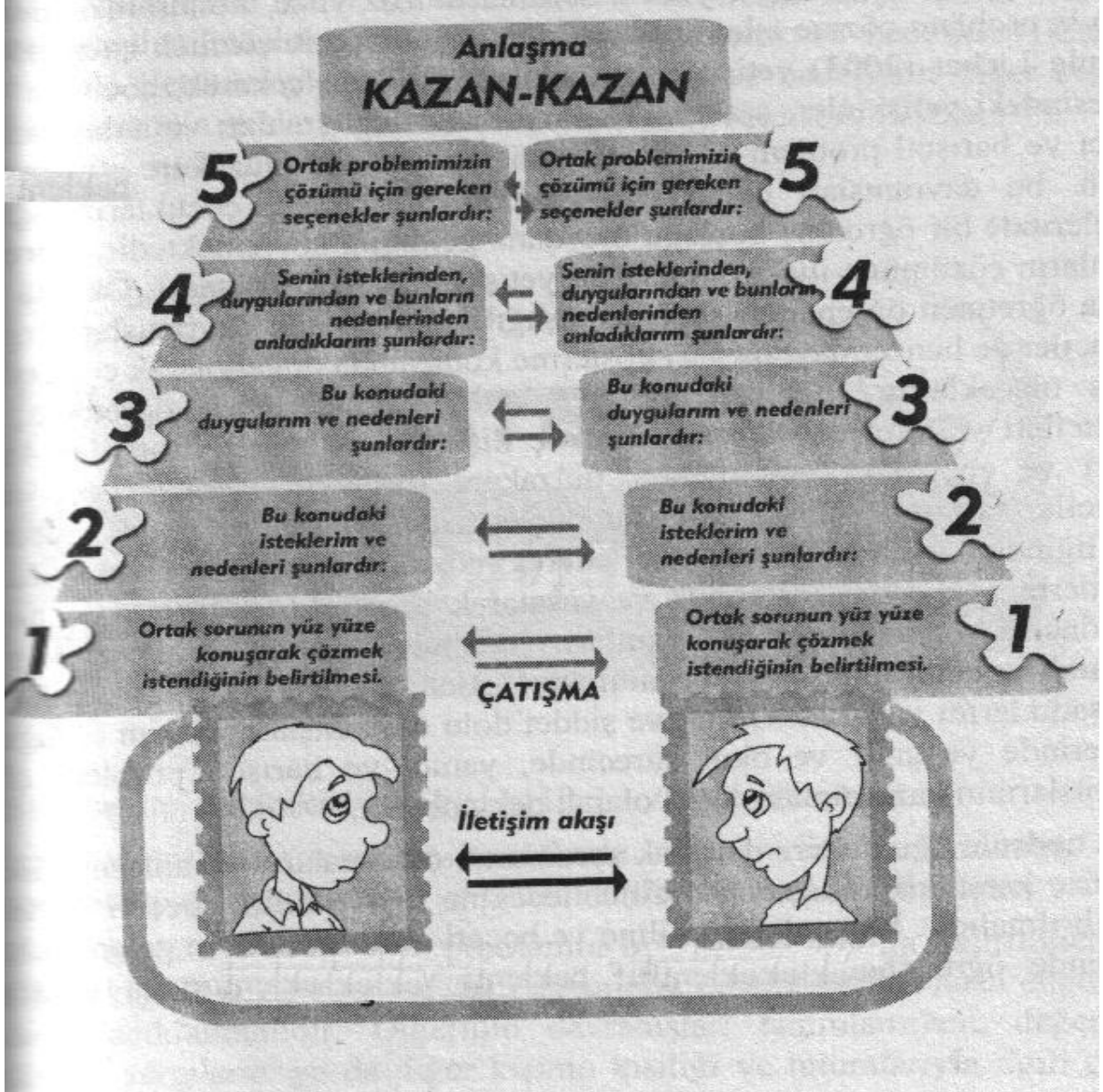
1. Öğrencilerden günlük hayatlarında aileleriyle, arkadaşlarıyla veya çevrelerindeki diğer insanlarla yaşadıkları bir çatışmayı düşünmeleri istenir.
2. Öğrencilerden düşündükleri çatışmayı göz önünde bulundurarak etkili çatışma çözme basamaklarını kullanıp kullanmadıkları sorulur ve cevaplarını sınıfla paylaşmaları istenir.
3. Öğrencilere Form–1 (Etkili Çatışma Çözme Basamakları Akış Yönü) verilir ve çatışma yaşadıkları kişilerle çatışmalarını çözerken formda verilen “Akış Yönü” nün karşılıklı olarak gerçekleşip gerçekleşmediği sorulur ve cevaplarını sınıfla paylaşmaları istenir.
4. Öğrencilere formdaki Etkili Çatışma Çözme Basamakları “Akış Yönü” basamaklarından hangisi veya hangilerini çatışma çözme durumunda daha fazla kullandıkları sorulur.

Öğrencilere çatışma çözme basamaklarından 3. Basamağın, yani duyguların ifade edilmesi, nedenlerinin belirtilmesi ve denetlenmesinin, çatışma çözümünün en güç ve en önemli basamaklarından biri olduğu ifade edilir.

5. Çatışma çözmenin hayatımızın her aşamasında önemli olduğu vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

Değerlendirme:

FORM- 1
ETKİLİ ÇATIŞMA ÇÖZME BASAMAKLARI AKIŞYONU

Türnüklü, (2006)

10. SINIF – 20. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: HOŞGÖRÜ

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Kişiler Arası İlişkiler

Kazanım: Kişiler arası ilişkilerde esnek ve hoşgörülü olur.

Kazanım Nu: 45

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: Renkli kalemler ve kartonlar

Öğrencilerden bir hafta önceden “Hoşgörü” ile ilgili bilgi toplamaları bu konuda güzel sözler, öykü, şiir bulmaları ve birer slogan hazırlamaları istenir.

SÜREÇ

1. Öğrencilerin “Hoşgörü” konusunda topladıkları bilgileri, bu konuda söylenmiş güzel sözleri, öyküleri ve şiirleri sınıfa sunmaları istenir.
2. Sunumlardan sonra her öğrencinin hoşgörü ile ilgili hazırladığı sloganını sınıfa okuması istenir.

Birbirinin aynı olan sloganlar elenerek öğrencilerin yeni sloganlar üretmeleri ve yanlarında getirdikleri kartonlara yazmaları istenir.

Hoşgörü konusunda söylenmiş güzel sözler, öyküler, şiirler, yazılar ve hazırlanan sloganlardan ders bitiminde sınıfa veya okuldaki uygun bir yere “Hoşgörü Panosu” hazırlayabilecekleri söylenir. “Hoşgörü Panosu” hazırlarken diğer sınıflarla işbirliği yapabilecekleri belirtilir.

3. Öğrencilere aşağıdakine benzer sorular sorulur ve cevaplarını sınıfla paylaşmaları istenir:
 - Kişiler arası ilişkilerde esneklik ve hoşgörüyü benimsemeyen toplumlarda insan ilişkileri nasıl olur?
 - Böyle bir toplumda insanlar mutlu olabilir mi? Neden?
 - Hoşgörüden uzak ve katı tutumlarla karşılaştığınızda kendinizi nasıl hissediyorsunuz?
 - İnsanlara bakış ve yaklaşımlarınızda hoşgörülü ve esnek davranabiliyor musunuz?
4. Hoşgörü ile ilgili aşağıdakine benzer sözler okunur ve öğrencilerin görüşleri alınır:

“Mevlana’nın yedi öğüdü:

- Cömertlik ve yardım etmede akarsu gibi ol.
- Şefkat ve merhamette güneş gibi ol.
- Başkalarının kusurunu örtmede gece gibi ol.
- Hiddet ve asabiyette ölü gibi ol.
- Tevazu ve alçak gönüllülükte toprak gibi ol.
- Hoşgörülülükte engin deniz gibi ol.

- **Ya olduğun gibi görün, ya görüdüğün gibi ol.”**

“Gel, gel yine her neysen, kimsen yine gel;

Hıristiyan, Mecusi, Putperest olsan yine de gel...

Bin kere tövbe etmiş ve tövbeni bin kere bozmuş olsan bile yine de gel.

Mevlana

“Hoşgörü insanlığın bir parçasıdır. Hepimizin hataları ve eksikleri var; gelin karşılıklı olarak birbirimizin hata ve eksiklerini bağışlayalım, çünkü hoşgörü doğanın ilk yasasıdır.”

Voltaire

Öğrencilere kişilerarası ilişkilerde hoşgörü esnek, davranabilen, farklılıklara karşı anlayışlı ve duyarlı, insani değerleri her şeyin üzerinde tutabilen kişilerin oluşturduğu toplumlarda barış içinde huzurlu ve mutlu bir şekilde yaşanılacağı belirtilir. Böyle toplumların dünya barışı için de hizmet edeceği ve barış içinde yaşanan bir dünyayı oluşturacağı vurgulanır.

5. Kişilerarası ilişkilerde esnek ve hoşgörü olmanın önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

Değerlendirme:

10. SINIF –21. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: ÖZELLİĞİM HANGİ MESLEĞE UYGUN?

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Eğitsel Ve Mesleki Gelişim

Kazanım: İlgili duyduğu mesleklerin gerektirdiği kişilik özellikleri ile ilgili bilgi edinir.

Kazanım Nu: 81

Öğrenci Sayısı: Tüm Sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: Form–1 (Özelliğim Hangi Mesleğe Uygun?)

Form–2 (Örnek Meslek Özellikleri Listesi)

Form-3 (Kişilik Tiplerinin Belirgin Özellikleri)

SÜREÇ

1. Öğrencilere Form–1 (Özelliğim Hangi Mesleğe Uygun?) verilir ve inceleyerek boş bir kâğıda kendi özelliklerine uygun olan, yapmaktan hoşlanacakları etkinlikleri ve yapmaktan hoşlanmadıkları etkinlikleri seçerek yazmaları istenir.

2. Öğrencilerin seçtikleri derslere uygun olarak seçilmiş mesleklerle ilgili derlenen Form–2 (Örnek Meslek Özellikleri Listesi) verilir ve öğrencilerin incelemeleri istenir.

Form–2 de 8 meslek için örnek meslek özellikleri listesi verilmiştir. İŞKUR tarafından hazırlanan meslekleri tanıtan kaynaklardan, ÖSYM, Üniversiteler, YÖK programları ve Meslekler Rehberi vb. meslek tanıtım kitaplarından yararlanarak öğrencilerinin seçtiği derslere uygun olan farklı mesleklerle ilgili özellikleri de belirleyebilirsiniz.

3. Öğrencilerden ilgi duydukları bir mesleği seçip, mesleğin gerektirdiği kişisel özelliklerin neler olabileceğini bir kâğıda yazmaları istenir.

4. Öğrencilere Form-3 verilir ve inceledikten sonra kendi kişilik özelliklerini yazmaları istenir.

5. Öğrencilerden kendi kişilik özelliklerine göre hangi mesleğin onlar için uygun olabileceği sorulur ve cevaplar alınır.

6. Öğrencilere ilgi duydukları mesleğin gerektirdiği kişisel özellikleri ve kişilik özelliklerini bir kâğıda yazıp, sınıfla paylaşmaları istenir.

Öğrencilerin ileride seçmeyi düşündükleri mesleklerle gerektirdiği özelliklere sahip olup olmadıklarını ve bu meslekle ilgili doğru ders ve okul seçip seçmediklerini sorgulamaları istenir. Seçimlerine uygun olmayan ders ve okulda bulunan öğrencilere, ailesi ile birlikte okul rehberlik servisine başvurmaları önerilir.

7. İlgili duyduğu mesleklerin gerektirdiği kişisel özellikleri ve kişilik özelliklerini bilmenin ve buna uygun ders ve okul seçmenin önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

*MEB, b. (2002)'den uyarlanmıştır.

Değerlendirme:

FORM-1
ÖZELLİĞİM HANGİ MESLEĞE UYGUN?

Aşağıdaki özellikleri dikkatlice inceleyerek sizin için uygun olan ve olmayan durumları belirleyiniz.

1. Ayakta durmak
2. Elleri kullanmak
3. Kitap okumak
4. Düşünmek
5. Yeni fikirler üretmek
6. Yönergeleri uygulamak
7. Aynı hareketi sürekli tekrar etmek
8. Analiz, sentez, yorum yapmak
9. Eleştirmek
10. İnsanları ikna etmek
11. Yazı yazmak
12. Düzenli olmak
13. Ağır koku altında kalabilmek
14. Yüksek ses ortamında çalışabilmek
15. Açık havada çalışmak
16. Kapalı alanda çalışmak
17. Kirli, yağlı ortamlarda bulunmak
18. Şık giyinmek
19. Belli bir kıyafet giyinmek
20. Yardım etmek
21. Çocuklarla uğraşmak
22. Başkalarını dinlemek
23. Elektronik araçlarla çalışmak
24. Renklerle uğraşmak
25. Müzik aletleri ile uğraşmak
26. Resim yapmak
27. Şekil, şema, çizim yapmak
28. Yeni insanlarla tanışmak
29. Hayvanlarla uğraşmak
30. Sporla uğraşmak, bedeni kullanmak
31. Hesap yapmak
32. Yüksek yerde bulunmak
33. Denizden hoşlanmak
34. Seyahat etmek
35. Taşınmak
36. Konuşmak

37. Gece çalışmak
38. Düzensiz uyumak
39. Alıp satmak
40. İnsanları yönetmek
41. Yaratıcılığını kullanmak
42. Para ile uğraşmak
43. Araştırma yapmak
44. Deney yapmak
45. Hasta ve özürllülerle çalışmak
46. Yalnız çalışmak
47. Hayal kurmak
48. Tarihle ilgilenmek
49. Makinelerle uğraşmak
50. Toplumsal olaylarla ilgilenmek
51. Siyasetle ilgilenmek
52. Sesini kullanmak
53. Mekân düzenlemek
54. Olaylar arasında mantıksal bağlantılar kurmak
55. Kelimelerle oynamak
56. Hoşgörülü olmak
57. Tutarlı olmak
58. Sabırlı olmak
59. Sorumluluk almak
60. Sayılarla uğraşmak
61. Matematikle uğraşmak
62. Fizik problemleri çözmek
63. Dikkatini belli noktalara toplamak
64. Estetikle ilgilenmek
65. El göz koordinasyonu gerektiren bir işte çalışmak
66. Şekil, şema, çizim yapmak

FORM-2
ÖRNEK MESLEK ÖZELLİKLERİ LİSTESİ

EKONOMİST

1. Sayılarla uğraşmak
2. Toplumsal Olaylarla ilgilenmek
3. Analiz, sentez, yorumlama yapmak
4. Başkalarıyla birlikte çalışmak
5. Yaratıcı düşünmek
6. Hesap yapmak
7. Okumak

PİLOT

1. Makinelerle uğraşmak
2. Soğukkanlı olmak, dikkati belli noktada toplayabilmek
3. El-göz koordinasyonu
4. Yönergeyi uygulamak
5. Yüksek yerde bulunmak
6. Yüksek ses ortamı
7. Başkalarıyla birlikte çalışmak

MAKİNE MÜHENDİSİ

1. Yaratıcı düşünmek
2. Sayılarla uğraşmak
3. Şekil, şema, çizim yapmak
4. Makinelerle uğraşmak
5. Elleri kullanmak
6. Kirli, yağlı ortamlarda bulunmak
7. Matematikle ilgilenmek
8. Fizikle ilgilenmek

İNŞAAT MÜHENDİSİ

1. Yaratıcı düşünmek
2. Şekil, şema, çizim yapmak
3. Sayılarla uğraşmak
4. Matematikle ilgilenmek
5. Fizikle ilgilenmek
6. Sorumlu, dikkatli davranmak
7. Seyahat etmek
8. Başkalarıyla birlikte çalışmak
9. Açık havada çalışmak

PSİKOLOG

1. Olaylar arasında mantıksal bağlantılar kurmak
2. Kelimelerle oynamak
3. Fikirler üretmek
4. Düşünmek
5. Konuşmak
6. Tutarlı olmak
7. Sabırlı olmak
8. Hoşgörülü olmak
9. Sorumluluk almak
10. Yaratıcılığı kullanmak
11. Başkaları ile birlikte çalışmak
12. Yardım etmek
13. Dinlemek
14. Toplumsal olaylarla ilgilenmek
15. Kapalı yerlerde çalışmak

DIŞ HEKİMLİĞİ

1. Yaratıcı düşünmek
2. Şekil, şema, çizim yapmak
3. Elleri kullanmak
4. Fizik, kimya, biyoloji ile ilgilenmek
5. Estetik ilgiye sahip olmak
6. Ağır kokulu ortamlarda çalışabilmek

ARKEOLOG

1. Tarih ile ilgilenmek
2. Açık havada çalışmak
3. Başkalarıyla birlikte çalışmak
4. Araştırma yapmak
5. Analiz, sentez, yorumlama yapmak
6. Okumak

SINIF ÖĞRETMENİ

1. Uzun süre ayakta durabilmek
2. Kitap okumak
3. Yeni fikirler üretmek
4. Yazı yazmak
5. Düzenli olmak
6. Çocuklarla ilgilenmekten hoşlanmak
7. Dinlemek
8. Başkaları ile çalışmak
9. Sesini kullanmak
10. Hoşgörülü olmak

FORM – 3

Holland'ın Kişilik Tiplerinin Belirgin Özellikleri

Kişilik Tipi	Belirgin Özellikler	Baskın Talepler/Etkinlikler	Tipik Meslekler
GERÇEKÇİ	Sabırlı ve hoşgörülü, pratik, maddecî, erkeksi, antisosyal, uygucu, içten, doğal, sebatkar, içgörülerini ve başarma güdülerini fazla geliştirmemiş	<ul style="list-style-type: none"> • Kas faaliyetleri, motor koordinasyonu gerektiren işler • Açık havadaki işler • Mekanik, sistematik çalışmalar • Nesnelere, eşyalar, makineler ve hayvanlarla ilgili etkinlikler 	Otomobil Tamirciliği, Her Çeşit Araç Teknisyenliği, Elektrikçi, Mühendislik, Ziraat ile ilgili meslekler, Ormancılık, Denizcilik, Beden Eğitimi Öğretmenleri
ARAŞTIRMACI	Entelektüel, analitik düşünce yapısına sahip, rasyonel, eleştirel, titiz, sabırlı, yöntemci, bağımsız, çekingen, içe dönük (popüler olmaktan hoşlanmayan)	<ul style="list-style-type: none"> • Analitik gözlem yapma • Sistematik deneysel çalışmalar • Bilimsel çalışmalar • Fiziksel, biyolojik veya kültürel olguları araştırma 	Biyolog, Genetikçi, Matematikçi, Kimyager, Fizikçi, Araştırma Analizcisi, Astronot, Antropolog, Tıp Teknisyeni
YARATICI	Heyecan ve coşkuları dengesiz, hayalci, fevri, karmaşık, sezgileri güçlü, bağımsız, duygusal, uygucu olmayan (atipik), duyarlı ve etkileyici	Estetik faaliyetler Tutkulu, bağımsız, sistematik olmayan aktiviteler Sanatsal etkinlik ve ürünler yaratma Bağımsız, yaratıcı çalışmalar	Yazar, Ressam, Aktör, Tiyatro Sanatçısı/ Öğretmeni, Müzisyen, Kompozitör, Dekoratör, Mimar
SOSYAL	Yardımsız, sorumluluk sahibi, sosyal işbirliğine yatkın, empati kurabilen, arkadaş canlısı, içten, sabırlı, nazik, anlayışlı	İnsanlarla birlikteliği sağlayan aktiviteler Başkalarını eğiterek geliştirmek, yardım etmek v.b. Başkalarını ikna etme, yönlendirme	Sosyal Hizmet Uzmanları, Rehabilitasyon Danışmanları, Psikolog, Psikolojik Danışman, Halkla İlişkiler Uzmanı, Üniversite Hocaları, Öğretmenler
GİRİŞİMCİ	Dışadönük, enerjik, kendine güvenli, atılgan, fevri, ikna yeteneği yüksek, sabırsız, meraklı, maceracı, iyimser, sosyal, konuşkan	Başkalarını ikna etmeye yönelik faaliyetler Sosyal, eğlendirici etkinlikler Organize edilmiş çalışmalar	Satıcı, Pazarlamacı, Komisyoncu, Menajer, Politikacı, Avukat
DÜZENLİ	Dikkatli, titiz, itaatkâr, tutarlı, esnek olmayan, düzenli, sebatkâr, vicdanlı, özdenetimli, hayal gücünden yoksun, dengeli	Sistemli, kurallara bağlı aktiviteler Nesnelerle ilgili sistematik çalışmalar Kayıt tutma, hesaplama, kontrol işlemleri, veri işleme makineleri kullanma	Banka Veznedarı, Kütüphaneci, Daktilograf, Postacı, Muhasebeci, Ktappçı, Finans Elemanı

Akt. Binnur Yeşilyaprak , 2008

10. SINIF –22. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: MESLEĞİM VE BEN

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Eğitsel ve Mesleki Gelişim

Kazanım: İlgili duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim hakkında bilgi edinir.

Kazanım Nu: 82

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: -

Öğrencilerden bir hafta önceden ilgi duydukları mesleklerin gerektirdiği eğitim hakkında bilgi toplayıp Rehberlik ve Yönlendirme Dersine getirmeleri istenir.

Mesleklerin gerektirdiği eğitim hakkında İŞKUR Meslek Danışma Merkezi'nin dokümanlarından, İŞKUR' un internet sayfasından ve Ulusal Mesleki Bilgi Sisteminden, üniversitelerin web sitelerinden ve rehberlik servisinden vb. yararlanarak bilgi toplayabilecekleri ifade edilir.

SÜREÇ

1. Öğrencilerden ilgi duydukları mesleklerin gerektirdiği eğitimle ilgili bilgileri sınıfla paylaşımları istenir.
2. Aşağıdakine benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.
 - Bu bilgilere nerden ulaştınız?
 - İlgili duyduğunuz mesleklerle ilgili bilgi topladıktan sonra, duygu ve düşüncelerinizde değişiklik oldu mu? Neden?
 - İlgili duyduğunuz mesleklerle ilgili bilgi topladıktan sonra, mesleki tercihlerinizde değişiklik oldu mu? Neden?
 - Araştırma yaparken ilgi duyduğunuz başka meslekler oldu mu? Neden?
 - İlgili duyduğunuz mesleklerin, yurtdışı eğitim olanakları hakkında bilgi edindiniz mi?

Neler?

3. İlgili duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim hakkında bilgi toplamanın önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

Değerlendirme:

10. SINIF – 23. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: DEĞERLERİM VE HAYATIM

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Kendini Kabul

Kazanım: Değerlerinin hayatı üzerindeki etkilerini açıklar.

Kazanım Nu: 25

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: Form–1 (Değerler Listesi)

Kâğıt, kalem

Yazı tahtası ve kalemi

SÜREÇ

1. Öğrencilere, birlikte bir “Değerler Listesi” yapacakları söylenerek akıllarına gelen değerleri söylemeleri istenir. Söylenen değerler tahtaya yazılır.
2. Öğrencilere Form–1 (Değerler Listesi) okunarak, eksik olan değerler de tahtaya yazılır ve değerler listesi oluşturulur.
3. Öğrenciler 5 kişilik gruplara ayrılır ve aşağıdaki yönerge verilir:

“ A ve B aynı okulda 10. sınıfta okuyan farklı değerlere sahip iki öğrencidir.

Tahtadaki değerler listesinden A öğrencisi için 4 değer, B öğrencisi için 4 değer seçiniz. A ve B öğrencileri için seçtiğiniz değerlerin farklı olmasına özen gösteriniz. Grupça A ve B kişilerinin değerlerini belirledikten sonra bu kişilerin hayatlarına, bu değerler doğrultusunda şekil vererek birer senaryo yazınız.”

4. Grupların yazdıkları senaryoları sınıfla paylaşmaları istenir.
5. Öğrencilerden tahtadaki değerler listesindeki değerlerden hangilerinin kendi hayatları üzerinde daha etkili olduğu, hayata ilişkin seçimlerinde hangi değerlerinin daha baskın olduğu sorulur ve hayatlarında etkili olan değerleri sıralamaları istenir.
6. A ve B öğrencisi için yaptıkları gibi bu değerlerin hayatlarını nasıl şekillendireceğini, nasıl etkileyeceğini belirlemeleri ve yazmaları istenir.
7. Öğrencilerin hayatlarında önemli kararları alırken (okul, meslek, iş, eş, yaşanılan kent, yaşam biçimi vb), değerlerinin ne kadar etkili olduğu sorulur ve gönüllü öğrencilerin cevaplarını sınıfla paylaşmaları istenir.
8. Değerlerin hayat üzerindeki etkilerini fark etmenin önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

Değerlendirme:

FORM-1
DEĞERLER LİSTESİ

DEĞERLER LİSTESİ		
Yaşam boyu öğrenme	Yenilikçilik	Aile
Kendine saygı	Özgüven	Ahlak
Fark edilme	Sadakat	Başarı
Ekonomik güvence	Kültür	Liderlik
Problem Çözme	Güç	Kazanç
Teknoloji kullanma	İç huzuru	Güvenlik
Takım çalışması	Başarı	Bilgi
Yardımsızlık	Arkadaşlık	Güç
Yarışma/ Rekabet	Şöhret	Dürüstlük
Çocuk sahibi olma	Adalet	Zenginlik
Fiziksel özellikler	Eşitlik	Doyum
Düzenli hayat	Macera	Sağlık
Özgürlük	Sevgi	Sorumluluk
Bağımsızlık	Saygınlık	Yaratıcılık

10. SINIF – 24. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: DEĞERLERİM VE MESLEĞİM

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Eğitsel ve Mesleki Gelişim

Kazanım: Mesleki değerlerin meslek seçimindeki rolünü açıklar.

Kazanım Nu: 83

Öğrenci Sayısı: Tüm Sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: Form–1 (Mesleki Değerler Listesi)

SÜREÇ

1. Öğrencilere Form–1 (Mesleki Değerler Listesi) verilir ve formdaki listeyi incelemeleri istenir.
2. Öğrencilere yapacakları meslek seçiminde, değerler listesinde yer alan değerlerden hangilerinin daha önemli olduğu sorulur ve öğrencilerden bir önem sırası yapmaları istenir.

Formda değerlerin yanındaki boşluklar, sıralama için kullanılabilir, önem sırası 1'den 10'a kadar yapılabilir.

3. Öğrencilere seçmeyi düşündükleri mesleklerin hangilerinin, sıraladıkları mesleki değerlere uygun olacağını belirlemeleri istenir.
4. Gönüllü öğrencilerden yaptıkları önem sıralamasını sınıfla paylaşması istenir.
5. Aşağıdakine benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.
 - İleride yapacağınızı düşündüğünüz mesleği neye göre seçtiniz?
 - İleride yapacağınızı düşündüğünüz mesleği seçerken mesleki değerlerinizi göz önünde bulundurmanız önemli midir? Neden?
 - Mesleki değerlerinize uygun olmayan meslek seçimi yaparsanız neler olur?
6. Değerlerin meslek seçimi üzerindeki etkilerinin önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

Değerlendirme:

FORM-1
MESLEKİ DEĞERLER LİSTESİ

-Yenilikçilik (yeni şeyler üretme)
-Mesleki gelişime açık olma
- Yaşam boyu öğrenme
-Yaratıcılık
-Zihinsel güçlük ve üstesinden gelme
-Fiziksel zorluk ve üstesinden gelme
-Psikolojik zorluk ve üstesinden gelme
-Ahlaki değerler
-Teknolojinin kullanılması
-Meslekte yükselme
-Meslekte başarı
-İnsanlarla çalışma
- Takım çalışması
- Eşitlik
-Problem çözme
-Sorumluluk
-Kazanç (Maaş, ücret, prim)
-Özerklik/Bağımsız çalışma
-Liderlik
-Yapılan hatanın telafi edilmesi
-Duyarlılık
-Yarışma/ Rekabet
-Başkalarına yardım etme
-İş hayatı ile ev hayatı arasında denge kurma
-Düzenli hayat
-İstedığı yerde yaşama
-Kendine zaman ayırma
-Arkadaşlık
-Toplumla olan sosyal ilişki
-Çalışma saatindeki esneklik
-Çalışma mekânının güvenliği
-Fiziksel koşullar
-Sosyal güvence
-Güvenlik
-Macera
-Heyecan
-Saygınlık
-Tanınma
-Doyum
-Şöhret/Ün

Niles&Harris-Bowlsbey(2002), www.quintessentialcareers.com

10. SINIF – 25. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: MESLEKİ BİLGİ KAYNAKLARI

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Eğitsel ve Mesleki Gelişim

Kazanım: Meslekleri tanıtan kaynaklar hakkında bilgi edinir.

Kazanım Nu: 84

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: Mesleklerle İlgili Çeşitli Kaynaklar

Öğrencilerden bir hafta önceden meslekler hakkında bilgi toplayabilecekleri kaynakları ve bilgilerle ilgili araştırma sonuçlarını, ulaştıkları kaynakları sınıfa getirmeleri istenir.

SÜREÇ

1. Öğrencilerin getirdikleri kaynaklar sınıfça incelenir ve tahtaya yazılır. Bu kaynaklar dışında varsa bilgi alabilecekleri diğer kişi, kurum, kuruluş ve birimler de tahtaya yazılır:

- İŞKUR tarafından hazırlanan meslek tanıtım bilgileri,
- ÖSYM Meslekler Rehberi,
- Çeşitli üniversitelerin meslekleri tanıtan kitap, broşür ve cd'leri,
- Meslek odaları, dernekler,
- Meslek kişileri,
- Üniversitelerin akademisyenleri ve öğrencileri,
- Okul rehberlik servisi,
- Kitle iletişim araçları, (Televizyon, internet, gazeteler, dergiler vb.)
- Ulusal Mesleki Bilgi Sistemi <http://mbs.meb.gov.tr>

2. Öğrencilere mesleklerle ilgili bilgi toplamak için kendi ulaştıkları kaynaklar dışındaki tahtada yazılı olan kaynaklardan, kişi, kurum, kuruluş ve birimlerden yararlanma koşulları ile ilgili bilgiler sınıfa sunulur, gerekli açıklamalar yapılır.

3. Mesleki bilgi kaynakları hakkında bilgi toplamanın kendileri için doğru mesleği seçmelerindeki önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

Değerlendirme:

10. SINIF – 26. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: ÖN YARGILARIMIZ

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Eğitsel ve Mesleki Gelişim

Kazanım: Ön yargıların meslek seçimine etkilerini değerlendirir.

Kazanım Nu: 85

Öğrenci Sayısı: Tüm Sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: Form–1 (Meslek Seçimine İlişkin Önyargılar)

SÜREÇ

Daha önceki etkinliklerde öğrencilerin ve ailelerin okul seçimi, ders seçimi ve meslek seçimi ile ilgili yanlış kararlar almalarının, kendilerini ve içinde buldukları koşulları gerçekçi bir biçimde değerlendirememelerinden kaynaklandığı belirtilmişti.

Bunun yanı sıra, meslek seçimi ile ilgili kararlar alınırken, doğruluğunu araştırmadan birtakım önyargılarla ve klişelerle hareket etmenin öğrencilerin ve ailelerinin mutsuz olmalarına ve boşa zaman, emek ve para harcamalarına yol açtığı belirtilir.

1. Öğrencilerden çevrelerinden duydukları, ailelerinin, arkadaşlarının etkilendiği önyargı ve klişelerden örnekler vermeleri istenir ve tahtaya yazılır.
2. Öğrencilerin verdiği örneklere ek olarak aşağıdakine benzer örnekler de sıralanır:
 - İnsan ancak dört yıllık bir üniversite eğitimi görürse güvenceli ve saygın bir meslek edinebilir,
 - İnsan girdiği meslekte hayatı boyunca çalışır,
 - İyi meslek yüksek mevki ve çok kazanç sağlayan meslektir,
 - Önce iyi bir üniversiteye girmeli, hangi bölüm olduğu önemli değil,
 - Küçük üniversiteleri bitiren iş bulamaz,
 - Ülkemizde insanlar istedikleri mesleklere giremiyorlar,
 - Üniversiteye bir girsem gerisi kolay,
 - Sayısal alanda daha çok para var,
 - Sayısal alanda daha çok iş var,
 - Sözel alanda iyi meslek yok,
 - Dershaneye gitmeyen sınavı kazanamaz,
 - İki yıllık bölümlerden mezun olanlar iş bulamaz para kazanamaz.
 - Açık öğretimden mezun olanlar iş bulamaz, para kazanamaz,
 - Öğretmenlik en rahat meslek,
 - Torpilin yoksa iş de yok,
 - ...bölümünü yazarsan işin hazır,
 - ...bölümünü yazarsan iş bulamazsın,
 - ...bölümünü yazma para kazanamazsın,

- ...bölümünde okumak çok zor,
 - ...bölümünde sadece zengin çocukları okuyabilir,
 - ...mesleğindeki kişiler çok paragözdür,
 - ...mesleğindeki kişilerin düzgün hayatları olmaz vb.
3. Öğrencilere önyargılarla ilgili aşağıdakine benzer sorular sorulur ve düşüncelerini sınıfla paylaşımları istenir:
- Kararlarınızı etkileyen önyargılar oldu mu?
 - Kimlerden etkilendiniz?
 - Çevrenizde mesleğini seçerken bu tür önyargılarla hareket eden insanlar var mı?
 - Mesleğini seçerken önyargılarla hareket etmek nasıl sonuçlar doğurur?
 - Önyargılardan uzak durmak için ne yapılabilir?
4. Öğrencilere Form-1 (Meslek Seçimine İlişkin Önyargılar) okunur ve düşüncelerini sınıfla paylaşımları istenir.
5. Ön yargıların meslek seçimine etkileri vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

*Kuzgun (2000)'den yararlanılmıştır.

Değerlendirme:

FORM-1

MESLEK SEÇİMİNE İLİŞKİN ÖN YARGILAR:

Meslek Seçiminde Bilinmesi Gerekenler

Çağdaş bir toplumda özgür bir bireyin önemli gelişim görevlerinden biri de mesleğini seçmesidir. Bir kimsenin herhangi bir konuda doğru bir seçme işlemi yapılabilmesi, ya da başka bir deyişle, sağlıklı karar verebilmesi için, her şeyden önce, neler istediğini ve bunları elde edebilmek için ne gibi olanaklara sahip olduğunu bilmesi gerekir. Bu işlemden sonra, daha iyisi bununla beraber yapacağı işlem, çeşitli seçenekleri inceleyip, her birinin isteklerine ve koşullarına ne derece uygun olduğunu değerlendirmektir. Çarşıya çıkmadan önce alacağı şeylerin listesini yapan ve bunlar için yeterli parası olup olmadığını yoklayan, çarşıdaki malların kalite ve fiyatlarını inceleyerek gereksinmelerine ve parasına uygun bulduklarını alan bir kimsenin davranışı buna örnek olarak gösterilebilir. Bu işlemleri dikkatli ve özenli şekilde yapmayan kimselerin hayal kırıklığı ile karşılaşmaları kaçınılmazdır.

Bazı gençlerin, meslek seçimi gibi önemli bir kararı oluştururken yukarıda belirtilen gelişim görevini gerektiği ölçüde yerine getiremedikleri ve bu yüzden mutsuz oldukları gözlenmektedir. Meslek seçimi kararının sağlıklı bir biçimde oluşturulmasını güçleştiren bazı etmenler vardır. Bunların bir bölümünü gençlerin çalışma dünyası ve insan nitelikleri hakkında edinmiş oldukları bir takım inançlar ve genellemeler oluşturmaktadır.

YÜKSEKÖĞRENİM GÖRMEK İSTEYEN GENÇLERİN MESLEK SEÇİMİ İLE İLGİLİ DİLE GETİRDİĞİ BAZI ÖN YARGILAR:

Ülkemizde insanlar istedikleri mesleklere giremiyorlar: Bu yargı hatalı bir genellemedir. Bir kısım gencin yoksulluk nedeni ile istediği mesleğe giremediği doğrudur. Ne var ki istenilen mesleğe girememenin sadece maddi yetersizlikten ileri gelmediği, varlıklı oldukları halde yanlış alanlara yönelen gençlerin de var olduğu gözlenmektedir. Bu kişilerin hatası, girmek istedikleri mesleklerin niteliklerine uygun olup olmadığını sorgulamamalarından kaynaklanmaktadır. Bu gençler az sayıda seçkin öğrenci alan ve başarılı olmak için üstün akademik yetenek yanında sürekli ve düzenli çalışma alışkanlığı da gerektiren eğitim programlarına özenmekte, giremeyince hayal kırıklığına uğramaktadır.

Bazı üniversite adayları ve öğrencileri yukarıdaki yargıyı daha da ileri götürerek Türkiye’de insanların istemedikleri mesleklere girdiklerini söylemektedirler. Üniversitelerde istemedikleri alana yerleştiklerini beyan edenlerden bir kısmı yeniden sınava girmekte, bir kısmı ise bir süre sonra buldukları programın kendilerine uygun olduğunu fark ederek eğitimlerine devam etmektedirler. Bir kimse istemediği bir programa yerleştirilmişse bu kişinin Tercih Bildirim Formunu kodlarken hata yapmış olmasından, ya tercih edip listesine yazdığı alan hakkında başlangıçta yanlış bilgi sahibi olmasından ya da Tercih Bildirim Formunun son sıralarına, boş kalmasın diye, daha az istek duydukları programları da yazmış olmalarından ileri gelmektedir. Bazı üniversite adaylarının özensizlik, dikkatsizlik ya da

kendilerini doğru değerlendirememelerinden kaynaklanan hatalarının tüm gençlere genellenmesi doğru bir davranış sayılamaz.

İnsanın toplumda saygı görmesi için saygın bir mesleğin üyesi olması gerekir: Saygı görme, her insanın en doğal hakkıdır. Ancak bunu saygın bir mesleğin üyesi olarak sağlama beklentisi pek gerçekçi değildir. Ayrıca meslekleri saygın olan ve olmayanlar olarak ayırmak da doğru değildir. İnsan bir mesleğin başarılı bir üyesi olursa saygınlık kazanır. Bu da sahip olduğu yetenekleri gerektiren, ilgi duyduğu etkinlikleri (meslek görevlerini) içeren bir mesleğin üyesi olmakla gerçekleşebilir. Bir kimsenin, niteliklerine uymayan bir mesleğe girmesi, zayıf bir olasılıkla da olsa, mümkün olabilir ama o mesleğin başarılı, saygın bir üyesi olma olasılığı yoktur.

Yaşam boyu sürdüreceğim mesleğimi seçme aşamasındayım: Üniversiteye başvurma dönemine girmiş gençlerin dile getirdikleri bu ifade pek çok kişi için doğru ve geçerli olabilir. Ancak çok hızlı bir değişimin yaşanmakta olduğu çağımızda insanların ömürlerini tek bir meslekle tamamlama olasılığının azalmakta olduğu gözlenmektedir. Bilim ve teknoloji geliştikçe meslek çeşitleri de hızla artmakta, bir yandan bazı meslekler çalışma yaşamından silinirken bir yandan da yeni meslekler ortaya çıkmaktadır. Bu gelişmeler karşısında, yirmi birinci yüz yılda bir insanın meslek yaşamı boyunca ortalama üç- beş meslek değiştireceği öngörülmektedir. Bundan, çok değil, yirmi beş otuz yıl önce üniversite adaylarına yaşamlarının en önemli kararını vermekte oldukları, meslek seçerken çok dikkatli olmaları gerektiği yolunda uyarılarda bulunulurdu. Gerçi üniversite programlarına öğrenci yerleştirme işlemlerinde, puanların ondalık basamaklarındaki ince farkların dahi dikkate alındığı ve bir kere bir programa yerleştikten sonra ikinci yıl program değiştirmenin zor olduğu bir sistemde hala dikkatli olmak gerekmektedir. Ancak bir kimsenin kendini tanıması oldukça zor olduğu gibi, insanda gelişim ve değişim süreci yaşam boyu devam etmektedir. Ayrıca insanların çoğu birden fazla yetenek türüne sahiptir ve birden çok alanla ilgili işleri yapmaktan hoşlanabilmektedir. Bu nedenle bir kişi, bir değil birden fazla meslekte mutlu ve başarılı olabilmektedir. Bu olgu özellikle üstün yetenekli kişiler için geçerlidir. Böyle kimseler hem fen hem toplum bilimlerinde, hem sanat hem de dil- edebiyat alanlarında başarılı olabilmektedirler. Leonardo da Vinci gibi dehaların yaşamları boyunca çok değişik alanlarda üstün kalitede ürün verdikleri bilinmektedir. Çağımızda olanaklar sadece üstün nitelikli kişilere değil ortalama insanlara da değişik yeteneklerini kullanma ve geliştirme ortamı sağlamaktadır. Halen üniversiteler ya programlarından bazılarını iki alanda diploma verecek şekilde oluşturmaya ya da değişik alanlardan seçmeli dersler açarak öğrencilerin çok yönlü yetişmelerini sağlamaya çalışmaktadırlar. Bu uygulamanın yakın gelecekte yaygınlaşacağı beklenebilir.

Üniversiteye bir girsem gerisi kolay: Üniversiteye girişin zor olduğu toplumumuzda bir gencin sınavı ya da sınavları başarı ile atlayıp istediği bir alana girmesi önemli olmakla birlikte meslek gelişiminin son aşaması değildir. Yukarıda da belirtildiği gibi, bilim ve teknolojiye gelişmeler mesleklerin icra edilme biçimlerini değiştirmekte, bu süreç boyunca, bazı meslekler ortadan kalkmakta, bunların yerine daha gelişmiş teknoloji ile yürütülen yeni meslekler ortaya çıkmaktadır. Bu olgu bir kimsenin yaşamı boyunca zaman zaman

mesleğinde ortaya çıkan yeni uygulamaları öğrenmek için hizmet - içi eğitimi görmesini gerektirmektedir. Aynı şekilde, mesleği iş piyasasından kalkan kişilerin yeni bir meslek öğrenme sürecine girmeleri söz konusu olabilmektedir. Bu durumda bir gencin, üniversite diplomasını aldıktan sonra eğitim sorumluluğunun biteceğini düşünmesinin yanlış olacağı açıktır. Kişi değil mesleğinde ilerlemek, işini korumak için bile sürekli eğitim görmek durumunda olacaktır. Bu nedenle günümüzde, yaşamın belli bir döneminde bir kere verilen ve genellikle değişmeyen bir karar olarak *meslek seçimi* değil çalışma ömrünün sonuna kadar süren bir gelişimi ifade eden *kariyer gelişimi* kavramı üzerinde durulmaktadır. Gencin bu gerçeği göz önüne alarak yaşamını planlaması yararlı olur.

İnsan ancak dört yıllık bir üniversite eğitimi görürse güvenceli ve saygın bir meslek edinebilir: Türkiye’de sosyal güvenlik sistemi yeterince gelişmediği için insanlar yükseköğretim gördükleri takdirde güvenceli bir meslek edineceklerini düşünüyorlar. Bazı gençler ise iki yıllık ön lisans programlarını yüksek eğitim saymamakta, lisans eğitiminin kazanç ve iş bulma açısından daha avantajlı olduğunu düşünmektedirler. Oysa yalnız iki yıllık değil, dört yıllık yükseköğretim programlarını bitiren gençler de düzenli ve iyi bir gelir sağlayan bir iş bulmakta zorluk çekmektedirler. Devlet sektöründe çalışma alanları giderek daralmaktadır. Özel sektörde iyi bir üniversiteden alınmış diploma *iş bulma* önemli rol oynasa da *işte tutunma ve ilerleme* diplomadan çok yeterliliğin kanıtlanmasına bağlıdır. Kendini iyi yetiştirmiş bir tekniker sıradan bir mühendisten daha uzun süre işini koruyabilir ve ilerleyebilir.

Önce iyi bir üniversiteye girmeli, hangi bölümü olduğu önemli değil: Yükseköğrenim görmek isteyen gençlerin bazılarının, önce üniversite daha sonra da program seçme gibi bir yol izlemekte oldukları gözlenmektedir. Öğretim kadrosu zengin bir üniversitede eğitimin daha iyi olacağı kuşkusuzdur. Ancak, meslek başarısında mezun olunan üniversitenin kalitesinden önce kişinin kalitesi etkili olmaktadır. Öğretim kadrosu yetersiz bir bölümün hevesli, çalışkan bir öğrencisi, alanı ile ilgili yayınları izleyerek kendini yetiştirebilir, yüksek lisans eğitimini iyi bir bölüm ya da fakültede sürdürebilir. Buna karşılık, iyi bir üniversiteye girme uğruna istemediği bir bölüme giren bir kişi eğitim ortamından hoşnut olsa bile, eğitimin özünden hoşnut olamayacağı için başarılı da olamayabilir.

İyi üniversite derken genellikle yabancı dille (İngilizce) öğretim yapan üniversiteler kastedilmektedir. Yabancı dille öğretim yapan üniversitelerin tercih edilme nedenlerinin biri de bu kurumlardan mezun olanların özel sektör tarafından tercih edildiği inancıdır. Geçmişte bu inancı destekleyici örnekler çoktu. Ancak son yıllarda gazetelerdeki iş ilanlarında bu yoldaki tercihler artık eski sıklıkta görülmemektedir. Çünkü Türkçe eğitim yapan bazı üniversiteler yabancı dil öğretimine de özel önem vermeye başlamışlardır. Öte yandan yabancı dili sadece üniversitenin bir yıllık hazırlık sınıfında öğrenme olanağı bulan öğrenciler, o dile yeterince hakim olamadıklarından, öğretimi izlemede zorluk çekmekte, bunun sonucu olarak, alan bilgisini de yeterince edinemediktedirler. Bu durum özellikle sosyal bilim alanındaki programlar için geçerlidir. Öğretimi izleyebilecek kadar yabancı dili bir yılda öğrenme umudu olmayanların yabancı dille öğretim yapan programları tercih etmemeleri iyi olur.

Sadece belli bir meslek edinmek isteyenler üniversite eğitimi görmelidir: Üniversite mezunlarından çoğunun eğitim gördükleri alanlardan başka alanlarda çalıştıklarını gözleyen kimseler meslek eğitimine yatırılan zaman ve paranın boşa harcadığını düşünerek hayıflanmaktadırlar. Ekonomik sıkıntı içinde bulunan ülkeler için bu düşünce bir dereceye kadar doğru olabilir ama aslında üniversitelerin üç amacı vardır: Bunlar,

- Bilimsel araştırma yapmak ve bilgi üretmek
- Meslek elemanı yetiştirmek
- Kültür kazandırmak

Gençlerin büyük çoğunluğu ikinci amaç için üniversiteye yönelmekte, bir diploma, bir unvan alma ve bunlara uygun iyi bir iş edinme umudunu beslemektedirler. Mezunlara bir diploma ve ona uygun bir de unvan verilmektedir ama çalışma yaşamında doktorluk, mühendislik, hemşirelik, öğretmenlik gibi sınırları yasalarla belirlenmiş olanlar dışında kalan mesleklerin pek azı diploma ile yakından ilişkilidir. Üniversite mezunlarının çoğunun eğitim gördükleri alanla doğrudan ilgisi olmayan işlerde çalıştıkları sıklıkla gözlenen bir olgudur. Yükseköğretim lisans programlarının çoğu, aslında belli bir konuda eğitim vermekte ise de kazandırdığı bilgi ve beceri benzer başka alanlara da aktarılabilir. Böylece, iş aramaya çıkan bir mezun, başlangıçta hiç düşünmediği iş alanlarında çalışma olanağı bulabilmekte, o işlerde çalışırken önemli bir uyum sorunu da yaşamamaktadır. Şu halde diyebiliriz ki üniversite eğitimi her zaman belli bir meslek kazandırmamakta, daha çok kültür kazandırarak gencin daha geniş bir alanda iş arama şansını artırmaktadır. Halen yaşadığımız ekonomik bunalımda iş bulma zorluğu her meslek için geçerlidir. Ancak bu durumun sürekli olacağını düşünüp yanlış genellemeler yapmadan olaya baktığımızda, hızlı ve çarpıcı değişimlerin olduğu ve olacağı toplumlarda gençlerin birçok alana uyarlanabilecek üst düzey beceriler kazanması için yapılan yatırımların hiç de boşa gitmediği düşünülebilir.

Üniversiteler gençlerin iş bulma olanaklarını artırmak için programlara çeşitli seçmeli dersler koymakta bazı üniversitelerde ana dal, yan dal adı altında programlar oluşturulmaktadır. Örneğin bir kimsenin ana dalı psikoloji, yan dalı sosyoloji olabilmektedir. Bazı üniversitelerde iki daldan diploma almak mümkündür.

Yükseköğretimin lisans programlarından birini bitirdikten sonra benzer başka bir alanda lisansüstü eğitim görme olanağı vardır. Hatta kararlı bir iş bulmak için böyle bir eğitime gerek de vardır. Örneğin fizik mezunu bir genç bilgisayar, eğitim alanından mezun olan işletme alanında üst eğitim görebilmektedir. Bundan başka, pek çok kişi, belli bir alanda çalışırken kurumların açtığı hizmet-içi eğitim programlarını ya da üniversitelerde verilen sertifika programlarını tamamlayarak farklı alanlara geçmektedirler.

Gelecekte hangi mesleğin geçerli olacağını şimdiden bilmek çok önemlidir: Meslek seçme durumunda olan gençlerden bazıları *“Gelecekte hangi meslekler geçerli olacaktır?”* sorusunu sormaktadır. Bu soruyu yanıtlayabilmek için bu gençlere *“Kaç yıl sonraki geleceği öğrenmek istiyorsun?”* diye sormak gerekiyor. Teknolojinin hızla gelişmekte olduğu bir dünyada, bir mesleğin belki beş ya da on yıl sonrasını tahmin edebiliriz. Ondan sonra bu çekici meslek teknolojinin gelişmesi ve buna bağlı olarak ekonomideki değişimler sonucunda hüviyet değiştirmiş olacak, belki de pek çok kişinin o alana girmesi sonucu bu günkü

çekiciliğini yitirecektir. Ülkemizde bunun değişik örnekleri geçmişte yaşanmıştır ve yaşanmaya devam edecektir.

Gençlerin hangi mesleği seçtiği değil, bu hızlı değişime ayak uydurabilmek için ne gibi bilgi ve becerilerle donanmış olduğu önemlidir. Böyle bir dünyaya hazırlanmak için gençlerin kendilerini şu alanlarda yetiştirmeleri gerekmektedir:

- Teknolojik gelişme meslek görevlerini kolaylaştırmakta, el becerisi ve beden gücünün yerini giderek artan oranda beyin gücü almaktadır. Bu nedenle gençlerin matematik ve mantık alanlarında kendilerini iyi yetiştirmeleri, akıl yürütme, yargılama yeteneklerini geliştirici etkinliklere ağırlık vermeleri gerekmektedir. Ezberleme, geçer notla yetinme, günü kurtarma gibi tutumları benimseyenlerin gelecekteki değişimlere ayak uydurma şansı zayıf olacaktır.
- Gelecekte birkaç meslek ve sık sık iş değiştirme yanında bir gün boyunca birden fazla meslek icra etme durumunda olacak gençlerin elden geldiği kadar spor, el sanatları, güzel konuşma ve yazma gibi değişik yeteneklerini geliştirmeye de önem vermeleri gerekir. Böylece bir kimse gününün değişik zaman dilimlerini değişik yetenekleri ile ilgili işleri yaparak geçirebilir. Böylece hem gelirini artırabilir hem de ek bir iş yolu ile değişik becerilerini değerlendirme olanağı bulabilir.
- Günümüzde insanlar büyük iş yerlerinde, birçok kişi ile işbirliği yaparak çalışmakta; kendi küçük iş yerinde birkaç çırağı ile çalışan insan sayısı giderek azalmaktadır. O halde geleceğin genci başkaları ile iletişim kurabilme ve işbirliği yapabilme becerilerine sahip olmalıdır. Değişik insanlarla değişik koşullarda çalışabilme esnekliğine sahip olabilme, belirsizliğe dayanabilme ve yaratıcılık da iş yaşamında başarıyı artırıcı kişilik özellikleri olarak görünmektedir.
- Bir yabancı dil, özellikle İngilizce bilmek kişinin iş bulma ve gelişme şansını artıracaktır. Bu özellikle yükseköğretim görmüş gençler için çok önemlidir.

Kuzgun, 2000

10. SINIF – 27. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: MESLEKİ DOYUM

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Eğitsel ve Mesleki Gelişim

Kazanım: Mesleki doyum ile mesleki değer, ilgi, yetenek ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi fark eder.

Kazanım Nu: 86

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma düzeni

Araç-gereç: -

SÜREÇ

1. Öğrencilere meslek doyumunu ile ilgili aşağıdakine benzer bir tanım verilir:

“Meslek doyumunu, meslekte başarı ve kararlılık ile kişinin ilgi, yetenek, değer ve kişilik özellikleri arasındaki tutarlılıktır. Kişinin beklentileri ile mesleğin ve işin sağladığı olanakların uygun olması halinde iş veya meslek doyumununun gerçekleştiği söylenebilir”

(Kuzgun 2000)

2. Öğrencilere bir kişinin mesleğinde doyuma ulaşabilmesi için ilgi, yetenek, değer ve kişilik özellikleri dışında daha başka nelerin etkili olabileceği sorulur ve verdikleri cevaplar tahtaya yazılır.

3. Öğrencilerin verdikleri cevaplara ek olarak aşağıdaki mesleki doyumunu etkileyen diğer etmenler de öğrencilere okunur ve üzerinde tartışmaları istenir:

- Meslek faaliyetlerinin birey için ilgi çekici olması,
- Çalışma ortamının fiziksel durumunun uygun olması,
- Çalışma ortamında insan ilişkilerinin iyi olması,
- Sağlanan kazanç düzeyi,
- Ödül ve takdir,
- Sağlanan güvence,
- İlerleme olanağı,
- Verilen yetki ve sorumluluk,
- Günlük çalışma süresi,
- Yarışma ve kendini gösterme olanağı,
- İş bulabilme olanağıdır.

4. Bu ve buna benzer diğer hususların bir işyerinde azlığı veya çokluğunun başlı başına doyuma veya doyumсуuzluğa yol açmayacağı, doyumun kişinin bu faktörlere verdiği öneme bağlı olduğu vurgulanarak, onların yukarıdaki faktörlere ne ölçüde önem verdikleri sorulur.

5. Cevaplar alındıktan sonra öğrencilere kendi çevrelerindeki ya da toplumdaki ünlü kişilerden, mesleki doyumunu yüksek ya da düşük olduğunu tahmin ettikleri kişilerden örnekler vermeleri istenir.

6. Öğrencilere gelecekte yapacakları meslekten alacakları doyumun ilgileri, yetenekleri, kişilik özellikleri ve değerleriyle ilişkili olduğunda daha yüksek seviye de olacağı vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

(Kuzgun 2000)'den yararlanılmıştır.

Değerlendirme:

10. SINIF – 28. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: BAŞKA NELER VAR?

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Eğitsel ve Mesleki Gelişim

Kazanım: Seçtiği derslerin dışında kalan diğer derslerle ilgili yükseköğretim programları hakkında bilgi edinir.

Kazanım Nu:87

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma Düzeni

Araç-gereç: -

Öğrencilerden bir hafta önceden seçtikleri derslerin dışında kalan (buldukları lise türü ve bunun dışında kalan lise türlerindeki dersler) dersler ve bu dersler ile ilgili yükseköğretim programları hakkında bilgi toplamaları ve sınıfa getirmeleri istenir.

Aşağıdaki kişi, kurum, kuruluş ve birimlerden bilgi toplayabilecekleri hatırlatılır.

- İŞKUR tarafından hazırlanan meslek tanıtım bilgileri,
- ÖSYM Meslekler rehberi,
- Çeşitli üniversitelerin meslekleri tanıtan kitap, broşür ve cd'leri,
- Meslek odaları, dernekler,
- Meslek kişileri,
- Üniversitelerin akademisyenleri ve öğrencileri,
- Okul rehberlik servisi,
- Kitle iletişim araçları, (Televizyon, internet, gazeteler, dergiler vb.)
- Ulusal Mesleki Bilgi Sistemi <http://mbs.meb.gov.tr> vb.

SÜREÇ

1. Gönüllü öğrencilerden yaptıkları araştırmayı sınıfla paylaşmaları istenir.

2. Aşağıdaki sorularla grup etkileşimi devam eder.

- 10. Sınıfta seçtiğiniz dersler neler?
- Seçtiğiniz derslerle ilgili yükseköğretim programları neler?
- Siz hangisine/hangilerine gitmek istersiniz?
- 10. Sınıfta seçtiğiniz derslerin dışında kalan dersler neler?
- Seçtiğiniz derslerin dışında kalan dersler ile ilgili yükseköğretim programları neler?
- Siz hangisine/hangilerine gitmek istersiniz?
- Seçtiğiniz dersler dışında kalan derslerle ilgili araştırma yaparken kendinize uygun olduğunu düşündüğünüz dersler oldu mu? Neler?

Öğrencilere seçtikleri derslerin dışında kalan dersleri de seçebilecekleri hatırlatılır.

- Seçtiğiniz derslerin dışında kalan derslerle ilgili yükseköğretim programlarını araştırırken kendinize uygun olduğunu düşündüğünüz yükseköğretim programı oldu mu? Neler?

- Okuduğunuz okul sizin için uygun mu?
- Uygun değilse hangi lise türü sizin için uygundur? Neden?
- O lise türünde hangi dersler okutuluyor?
- O derslerden hangilerini seçmek istersiniz?
- O derslerle ilgili yükseköğretim programları neler?
- Siz hangisine/hangilerine gitmek istersiniz?

3. Kendileri için en uygun yükseköğretim programı seçmede, seçtikleri derslerin dışında kalan derslerle ilgili yükseköğretim programları hakkında bilgi edinmenin önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

Değerlendirme:

10. SINIF – 29. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: DEĞERLENDİRİYORUM

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Eğitsel ve Mesleki Gelişim

Kazanım: Meslekleri tanıtan kaynaklardan yararlanarak geleceğe yönelik hedeflerini değerlendirir.

Kazanım Nu: 88

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma Düzeni

Araç-gereç: Form-1 (Karar Verme Basamakları)

Öğrencilere bir hafta önceden Form-1 dağıtılır. Geleceğe yönelik hedefine ilişkin kararını Form-1 deki basamaklara uygun yazmaları istenir. Bilgi toplama basamağında da yine Form-1 yazılı olan kişi, kurum, kuruluş ve birimlerden bilgi toplayabilecekleri hatırlatılır. Tanımladıkları kararlar ile ilgili yaptıkları araştırmayı sınıfa getirmeleri istenir.

SÜREÇ

1. Gönüllü öğrencilerden yaptıkları araştırmayı sınıfla paylaşmaları istenir.
2. Aşağıdaki sorularla grup etkileşimi devam eder.
 - Geleceğe yönelik hedefinizle ilgili tanımladığınız karar neydi?
 - Tanımladığınız karardan beklediğiniz sonuç/sonuçlar nelerdi?
 - Beklediğiniz sonucu belirlerken, tanımladığınız kararlar ile ilgili değişiklik oldu mu?Neler?
 - Tanımladığınız kararlar ile ilgili nerelerden bilgi topladınız?
 - Tanımladığınız kararlar ile ilgili ne tür bilgiler topladınız?
 - Bilgi toplarken tanımladığınız kararda ve beklediğiniz sonuçlarda değişiklikler oldu mu? Neler?
 - Tanımladığınız kararlar ile ilgili seçenekler ve bu seçeneklerin avantaj ve dezavantajları neler oldu?
 - Tanımladığınız kararın seçeneklerini ve bu seçeneklerin avantaj ve dezavantajlarını değerlendirirken, **tanımladığınız kararda, beklediğiniz sonuçlarda, seçeneklerde ve bu seçeneklerin avantaj ve dezavantajlarında** değişiklikler oldu mu? Neler?
 - Yaptığınız tüm bu değerlendirmeler sonucunda geleceğe yönelik belirlediğiniz hedefinize ilişkin kararınız ne oldu?
 - 3. Geleceğe yönelik hedeflerin değerlendirilmesinde bilgi kaynaklarından yararlanmanın da önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

Değerlendirme:

FORM-1

KARAR VERME BASAMAKLARI

1. VERİLECEK KARARI TANIMLAYIN
2. KARARDAN BEKLEDİĞİNİZ SONUCU BELİRLEYİN
3. BİLGİ TOPLAYIN
4. SEÇENEKLERİ VE BU SEÇENEKLERİN HER BİRİNİN AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARINI BELİRLEYİN
5. KARARI VERİN

10. SINIF – 30. ETKİNLİK

Etkinliğin Adı: BEN VE DERSLERİM

Sınıf: 10. sınıf

Yeterlik Alanı: Eğitsel ve Mesleki Gelişim

Kazanım: Mesleki değer, ilgi, yetenek ve akademik başarısını göz önünde bulundurarak seçtiği/seçeceği derslerin uygunluğunu değerlendirir.

Kazanım Nu: 89

Öğrenci Sayısı: Tüm sınıf

Süre: 40 dakika

Ortam: Sınıf ortamı

Sınıf Düzeni: Oturma Düzeni

Araç-gereç: Form-1

Bu etkinlikte Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünce hazırlanan “Ulusal Mesleki Bilgi Sistemi” nde (MBS) yer alan ölçekler uygulanacaktır.

Bu etkinlik internet bağlantısıyla gerçekleştirilecektir. İnternet bağlantısı olmayan okullarda da rehber öğretmen ile işbirliği yapılarak “Kendini Değerlendirme Envanteri” veya “Akademik Benlik Kavramı Ölçeği” uygulanıp değerlendirmeye alınabilir.

Öğrencilere 1 hafta önceden “Ulusal Mesleki Bilgi Sistemi” hakkında bilgi verilerek, <http://mbs.meb.gov.tr> adresine girerek üye olmaları ve yönergeleri takip ederek İlgilerim, Yeteneklerim, Mesleki Değerlerim Ölçekleri’ni içtenlikle ve yeterli zamanı ayırarak uygulamaları istenir. Aksi takdirde çıkacak sonuçlar kişiye uygun olmayacaktır. Ölçekler uyguladıktan sonra Mesleklerle eşleştir butonuna basarak, çıktı almaları ve sonuçlarını “Eğitsel ve Mesleki Planlama Dosyası” ile beraber Rehberlik ve Yönlendirme Dersine getirmeleri istenir.

*Form-1 öğretmene bilgi amacıyla verilmiştir. Öğrencilere gerekli açıklamalar Form-1 den yapılabilir.

SÜREÇ:

1. Gönüllü öğrenciler ölçek (İlgilerim, Yeteneklerim, Mesleki Değerlerim Ölçeği) sonuçlarını sınıfla paylaşır.
2. Gönüllü öğrencilerden, çıkan sonuçlar doğrultusunda eşleşen mesleklerin neler olduğu sorulur ve sınıfla paylaşımları istenir.
3. Aşağıdakine benzer sorularla grup etkileşimi devam eder.
 - 9. Sınıfta uyguladığınız MBS ‘deki ölçek sonuçlarınız ile şimdi uyguladığınız ölçek sonuçları arasında fark var mı?
 - Mesleki değer, ilgi, yetenek ve bu özelliklerinizle eşleşen mesleklerin sizi yansıttığını düşünüyor musunuz?

Öğrenci sonuçların kendisine uygun olmadığını söylüyorsa, öğrencilerin içtenlikle ve yeterli zaman ayırarak uygulamayı yapmamış olabilecekleri göz önünde bulundurulmalıdır.

- Hangi derslerde başarılı olduğunuzu düşünüyorsunuz?

➤ Ders seçiminizi yaparken ilgi, yetenek, mesleki değer ve akademik başarınızı göz önünde bulundurdunuz mu?

➤ Mesleki değer, ilgi ve yeteneklerinize uygun dersleri okuduğunuzu düşünüyor musunuz?

Mesleki değer, ilgi, yetenek ve akademik başarısına uygun olmayan dersleri okuduğunu düşünen öğrencilere farklı ders seçimi yapabilecekleri vurgulanır.

➤ Mesleki değer, ilgi, yetenek ve akademik başarınızı göz önünde bulundurduğunuzda hangi dersleri seçmeniz uygun olacaktır?

4. Mesleki değer, ilgi, yetenek ve akademik başarı göz önünde bulundurularak, ders seçiminin önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

Gerektiğinde yararlanmak amacıyla ölçek sonuçlarının “Eğitsel ve Mesleki Planlama Dosyası”nda bulundurulmasının önemi vurgulanır.

Değerlendirme:

FORM-1
ULUSAL MESLEKİ BİLGİ SİSTEMİ – MBS

Mutlu ve başarılı bir hayatın parçası olan meslek seçiminde doğru kaynaklara başvurmak önemlidir.

1.KENDİNİ TANIMA

- * Nelerden hoşlanırım?
- * Neleri yapabilirim?
- * Hangi meslek bana uygun?
- * Bana göre çalışma hayatında neler önemli?

Bu soruların cevaplarını MSB’de “Kendimizi Tanıyalım” başlığı altında bulabilirsiniz.

2.EĞİTİM FIRSATLARI

- * Hangi okula gitmeliyim?
- * Hangi alan / dal / dersi seçmeliyim?
- * Gitmek istediğim okullar ve kurslar hakkında nerelerden bilgi alabilirim?
- * Nerelerden burs alabilirim?
- * Uluslar arası eğitim fırsatları nelerdir?

Sorularının cevaplarını “Eğitim Fırsatlarımız” başlığı altında bulabilirsiniz?

3.İŞ OLANAKLARI

- * Mesleklere ilişkin bilgilere nasıl ulaşabilirim?
- * İş arama yöntemleri nelerdir?
- * Öz geçmiş nasıl yazılır?
- * İş ararken nerelere başvurabilirim?
- * İş görüşmesinde nelere dikkat etmeliyim?

Sizi çalışma hayatına hazırlayacak bu soruların cevabını da “İş Olanaklarımız” başlığı altında bulabilirsiniz.

Ulusal Mesleki Bilgi Sisteminden (MBS) bireyler hem üye olmadan hem de üye olarak faydalanabilirler. Sistem üye olmadan sınırlı bir fayda sağlarken üye olduğu takdirde; öğrencilere ilgi, yetenek, mesleki değer ölçeklerini uygulama, kendilerini ve kendilerine uygun mesleği tanıma fırsatı sunmaktadır. Bunun için bireylerin <http://mbs.meb.gov.tr> adresine girmeleri yeterli olacaktır.

Bireyler sisteme üye olarak ilgi, yetenek ve mesleki değerlerine yönelik ölçme aracını uyguladıkları takdirde aşağıdaki alt boyutlarla ilgili sonuçları elde edebilirler.

İlgi Ölçeğinin Alt Boyutları	Yetenek Ölçeğinin Alt Boyutları	Değerler Ölçeğinin Alt Boyutları
Eğitim Öğretim	Sözel Dilbilimsel	Yeteneğini gösterme
Ziraat Açık Alan	Mantıksal – Matematiksel	Yaratıcılık
Siyasal Mali Bilimler	Görsel – Uzamsal	Başarı
Sağlık	Bedensel – Devinimsel	Ekip Çalışması
İletişim Medya	Müziksel – Ritmik	Çalışma Koşulları
Yabancı Dil	Sosyal – Kişilerarası	Liderlik
Türk Dili	Kişisel – İçsel	Gelir Durumu
Psikoloji	Doğacı	Tanınma
Hukuk		Kişisel Gelişim
Bilgisayar		Özerklik
Matematik		
Fen Bilimleri		
Mühendislik		
Görsel Sanatlar		

Bireylerin kendilerine uyguladıkları ilgi, yetenek ve mesleki değer ölçekleri sonucuna uygun meslekler listelenmektedir. Listelenen bu meslekler 3 grupta toplanmaktadır.

1. Profesyonel Meslek Grupları: Bu ana grup, fiziksel bilimler ve yaşam bilimleri ile sosyal ve beşeri bilimlere ilişkin alanlarda yüksek düzeyde profesyonel bilgi ve deneyim gerektiren ana görevleri olan meslekleri kapsamaktadır. Bu ana görevler, mevcut bilgi birikimini devamlı artırma, bilimsel ve sanatsal kavram ve teorileri problemlerin çözümüne yönelik olarak uygulama ve elde edilen bilgileri sistematik bir yöntemle öğretmekten oluşmaktadır.

Yardımcı Profesyonel Meslek Grupları: Bu ana grup, fiziksel bilimler, yaşam bilimleri ile sosyal ve beşeri bilimlerin bir ya da birkaç alanında teknik bilgi ve deneyim gerektiren ana görevlerden oluşan meslekleri kapsamaktadır.

2. Büro, Seyahat ve Bakım Hizmetleri: Bu ana grup, bilgilerin organize edilmesi, değerlendirilmesi, yayımlanması; seyahat, ev işleri, yeme-içme, kişisel ve hasta bakımı, alım-satım için gerekli bilgi ve deneyimi gerektiren ana görevlerden oluşan meslekleri kapsamaktadır. <http://mbs.meb.gov.tr>

**“ORTAÖĞRETİM REHBERLİK ve YÖNLENDİRME DERSİ PROGRAMI” YETERLİK ALANLARINA GÖRE KAZANIMLARIN
DAĞILIMI**

NU	YETERLİK ALANLARI	SINIF
OKULA VE ÇEVREYE UYUM		
1.	Okulda, yönetmeliklerin kendisini ilgilendiren bölümleri hakkında bilgi edinir.	9
2.	Okul ve çevresindeki eğitsel ve sosyal imkânlardan yararlanır	9
3.	Okula ilişkin olumlu tutum sergiler.	9
EĞİTSEL BAŞARI		
4.	Başarı ve başarısızlığa neden olan etmenleri belirler.	9
5.	Ders çalışma alışkanlıklarını verimlilik açısından değerlendirir.	9
6.	Verimli ders çalışma tekniklerini açıklar.	9
7.	Sınav kaygısının akademik başarıya etkisini açıklar.	9
8.	Eğitsel alanlardaki güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirir.	9
9.	Geleceğe ilişkin amaçlarını açıklar.	10
10.	Grup çalışmalarında iş birliğinin önemini ve gerekliliğini açıklar.	10
11.	Grup çalışmalarına etkili biçimde katılır.	10
12.	Verdiği kararları etkili karar verme basamakları açısından değerlendirir.	10
13.	Etkili karar verme unsurlarını kararlarında kullanır.	10
14.	Yükseköğretim kurumlarına geçiş için akademik başarısını artırıcı çalışma planı yapar.	11
15.	Geleceğe ilişkin amaçlarını toplumun sosyal ve ekonomik kaynaklarını da dikkate alarak belirler.	11
16.	Yükseköğretim kurumlarına geçiş için akademik başarısını artırıcı çalışma planının etkililiğini değerlendirir.	11
17.	Yükseköğretim kurumlarına geçiş ile ilgili bilgi edinir.	11

18.	Geleceğe yönelik belirlediği amaçların ulaşılabilirliğini değerlendirir.	11
19.	Sınava ilişkin duygularını sınav performansına etkileri açısından değerlendirir.	12
20.	Sınav kaygısıyla başa çıkma yollarını kullanır.	12
KENDİNİ KABUL		
21.	Değerlerini fark eder.	9
22.	Ergenlik dönemindeki bedensel ve duygusal değişimlerle baş etme yollarını kullanır.	9
23.	Başkalarının kendisi ile ilgili görüşlerinin bireyin kendini algılama biçimini nasıl etkilediğini fark eder.	10
24.	Bireyin kendini algılama biçiminin davranışlarını nasıl etkilediğini fark eder.	10
25.	Değerlerinin hayatı üzerindeki etkilerini açıklar.	10
26.	Hobilerin insan hayatındaki önemini belirtir.	11
27.	Kültürel birikimin kişiliğine ve kariyerine katkılarını belirtir.	12
KİŞİLER ARASI İLİŞKİLER		
28.	Kişiler arası iletişimi, unsurları ve türleri açısından analiz eder.	9
29.	Kurduğu iletişimleri, etkili iletişimde dikkate alınacak unsurlar açısından değerlendirir.	9
30.	Kurduğu iletişimleri, iletişim engelleri açısından değerlendirir.	9
31.	Öfkenin yarattığı fiziksel, duygusal ve düşünsel etkileri açıklar.	9
32.	Öfke ile baş etmede kullandığı yöntemleri yarattığı etkileri açısından değerlendirir.	9
33.	Öfkeyle baş etmede yapıcı yollar kullanır.	9
34.	Etkili çatışma çözme basamaklarını açıklar.	9
35.	Günlük hayatında kullandığı çatışma çözme basamaklarını etkililiği açısından değerlendirir.	9
36.	Akran baskısıyla baş eder.	9
37.	Yaşlılarının ya da kendinin karşılaşılabileceği kişisel-sosyal ve eğitsel sorunların farkında olur.	10
38.	Eğitsel ve kişisel-sosyal sorunlarla karşılaştığında yardım alabileceği birimlere başvurur.	10
39.	Fiziksel, sözel ve duygusal şiddetle karşılaştığında nereden yardım alabileceğini belirtir.	10

40.	Fiziksel, sözel ve duygusal tacizle karşılaştığında nereden yardım alabileceğini belirtir.	10
41.	Kişisel değerlerine, inançlarına ve tutumlarına uygun olmayan isteklere iletişim becerilerini kullanarak karşı koyar.	10
42.	Başkalarının başarılarını ve olumlu davranışlarını takdir eder.	10
43.	Karşı cins ile sağlıklı arkadaşlık ilişkileri geliştirmenin önemini kavrar.	10
44.	Etkili çatışma çözme basamaklarını kullanır.	10
45.	Kişiler arası ilişkilerde esnek ve hoşgörülü olur.	10
46.	Günlük hayatında kullandığı sorun çözme yollarını etkililiği açısından değerlendirir.	11
47.	Etkili sorun çözme basamaklarını kullanır.	11
48.	Sevginin insan hayatındaki önemini belirtir.	11
49.	İnsanları olduğu gibi kabul eder.	12
50.	İnsanların özel hayatına saygı gösterir.	12
AİLE VE TOPLUM		
51.	Kitle iletişim araçlarının kişisel ve toplumsal değerler üzerindeki etkisini fark eder.	10
52.	Kişisel özgürlükler ile toplumsal yaşamı düzenleyen kurallar arasında bağlantı kurar.	11
53.	Toplumsal hayatı düzenleyen kurallara uygun davranır.	11
54.	Sahip olduğu haklarını belirtir.	11
55.	Kitle iletişim araçlarında sunulan mesaj ve modellerin bireysel ve toplumsal değerlere uygunluğunu analiz eder.	11
56.	Kendi davranışlarını doğa ve çevreyi korumaya karşı duyarlılık açılarından değerlendirir.	11
57.	Toplum için yapılan gönüllü çalışmalara katılır.	11
58.	Toplumsal sorunlarla ilgili çözüm üretir.	12
59.	İyi bir vatandaşın özelliklerine göre kendi özelliklerini değerlendirir.	12
60.	Eş seçiminin önemini ve eş seçiminde dikkate alınacak unsurları açıklar.	12
61.	Aile yaşamında değişen kadın erkek rollerini fark eder.	12
GÜVENLİ VE SAĞLIKLI HAYAT		

62.	Sağlıklı hayat için gerekli alışkanlıkları edinir.	9
63.	Kendini zararlı alışkanlıklardan korur.	10
64.	Acil durumlarda nasıl davranacağını açıklar.	10
65.	Akran desteği ile yetişkin yardımı gerektiren durumları ayırt eder.	10
66.	Stresin nedenlerini ve belirtilerini açıklar.	11
67.	Stres durumlarında kullandığı tepkileri etkililiği açısından değerlendirir.	11
68.	Stresle başa çıkmada uygun yöntemler kullanır.	11
69.	Toplumu ve dünyayı ilgilendiren ortak sağlık sorunlarını belirtir.	11
70.	Toplumu ve dünyayı ilgilendiren ortak sağlık sorunlarından korunma yollarını ifade eder.	11
EĞİTSEL VE MESLEKİ GELİŞİM		
71.	Eğitsel ve mesleki planlama dosyası düzenler.	9
72.	Okulda seçebileceği dersler hakkında bilgi toplar.	9
73.	Ders seçimine etki eden faktörleri sıralar.	9
74.	Kendini tanımanın ders seçimindeki önemini fark eder.	9
75.	Seçebileceği dersler ile meslekler arasındaki ilişkiyi açıklar.	9
76.	Seçeceği mesleğin hayatını nasıl etkileyeceğini açıklar.	9
77.	Mesleki değerleri, ilgileri, yetenekleri ve kişilik özellikleri ile seçebileceği dersler arasında ilişki kurar.	9
78.	Eğitsel ve mesleki planlama dosyasından yararlanarak, mesleki değer, ilgi, yetenek ve akademik başarısını göz önünde bulundurarak geçiş yapabileceği okulları değerlendirir.	9
79.	Ders seçiminde kendini ve içinde bulunduğu koşulları gerçekçi bir biçimde değerlendirir.	9
80.	Eğitsel ve mesleki planlama dosyasından yararlanarak mesleki değer, ilgi, yetenek ve akademik başarısına uygun ders seçimi yapar.	9
81.	İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği kişilik özellikleri ile ilgili bilgi edinir.	10
82.	İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim hakkında bilgi edinir.	10

83.	Mesleki değerlerin meslek seçimindeki rolünü açıklar.	10
84.	Meslekleri tanıtan kaynaklar hakkında bilgi edinir.	10
85.	Ön yargıların meslek seçimine etkilerini değerlendirir.	10
86.	Mesleki doyum ile mesleki değer, ilgi, yetenek ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi fark eder.	10
87.	Seçtiği derslerin dışında kalan diğer derslerle ilgili yükseköğretim programları hakkında bilgi edinir.	10
88.	Meslekleri tanıtan kaynaklardan yararlanarak geleceğe yönelik hedeflerini değerlendirir.	10
89.	Mesleki değer, ilgi, yetenek ve akademik başarısını göz önünde bulundurarak seçtiği/seçeceği derslerin uygunluğunu değerlendirir.	10
90.	Önemi artan ve azalan meslekler hakkında bilgi edinir.	11
91.	Kısa ve uzun dönemde mesleki hedeflerini belirler.	11
92.	Üretkenliğin toplum açısından önemini fark eder.	11
93.	Ekonomik ve toplumsal ihtiyaçların meslek seçimine etkilerini açıklar.	11
94.	Yükseköğretim programları ve koşulları hakkında bilgi edinir.	11
95.	Mesleki değer, ilgi, yetenek ve akademik başarısına göre yükseköğretim programını seçmenin önemini fark eder.	11
96.	Ortaöğretim sonrasında işe ve mesleğe hazırlayan kurum ve mesleki kurslar hakkında bilgi edinir.	11
97.	Staj yapabileceği yerleri belirler.	11
98.	Seçtiği/seçeceği derslerin hayatını nasıl etkilediğini/etkileyeceğini sorgular.	11
99.	Mesleki amaçlara ulaşmada çeşitli yükseköğretim programının koşullarına göre seçtiği/seçeceği derslerin uygunluğunu değerlendirir.	11
100.	Ortaöğretim süresince aldığı eğitimin hedeflediği mesleğe katkısını değerlendirir.	12
101.	Yükseköğretim programlarını ve koşullarını değerlendirir.	12
102.	Bulduğu çevredeki meslekleri değerlendirir.	12
103.	Ortaöğretim sonrasında işe ve mesleğe hazırlayan kurum ve mesleki kursları değerlendirir.	12
104.	Ortaöğretim sonrasında kendisine uygun olacak iş imkânlarını belirler.	12

105.	Yöneleceği iş ya da mesleğin iş piyasası, çalışma alanı ve koşullarıyla ilgili bilgi edinir.	12
106.	İş veya eğitim başvurusu için öz geçmiş yazar.	12
107.	İş görüşmesinde dikkat edilecek hususları açıklar.	12
108.	İş deneyiminin işe yerleşmede ve iş başarısındaki önemini açıklar.	12
109.	Çalışan ve işverenlerin temel hak ve sorumlulukları hakkında bilgi edinir.	12
110.	İş ve meslek yaşamında etik değerlerin önemini fark eder.	12
111.	Kendi kişilik özelliklerini iş bulma, sürdürme ve geliştirme açısından değerlendirir.	12
112.	Kişisel çabası ile edinebileceği bilgi, beceri ve birikimlerin başarılı bir iş yaşamı için gereğini açıklar.	12
113.	Meslek hayatında hayat boyu öğrenmenin önemini açıklar.	12
114.	Yükseköğretimde yararlanabileceği burslar ve yurtlar konusunda bilgi edinir.	12
115.	Yurt içi ve yurt dışı eğitim olanakları ve başvuru koşullarına ilişkin bilgi edinir.	12
116.	Uluslararası iş piyasasında geçerliği olan meslekler hakkında bilgi edinir.	12
117.	Yükseköğretim programları ile ilgili tercihlerini kişisel, sosyal, akademik ve mesleki açılarından kendisine uygunluğuna göre değerlendirir.	12
118.	Mesleki gelişiminde kitle iletişim araçlarından yararlanmanın önemini açıklar.	12
119.	“Eğitsel ve Mesleki Planlama Dosyası”ndan yararlanarak yükseköğretim programı seçer.	12
120.	Mesleki değer, ilgi, yetenek, kişilik özellikleri ve akademik başarısına uygun yöneleceği yükseköğretim programını belirler.	12

“ORTAÖĞRETİM REHBERLİK VE YÖNLENDİRME DERSİ PROGRAMI”

YETERLİK ALANLARINA GÖRE 10. SINIF KAZANIMLARI VE KAZANIMLARA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

YETERLİK ALANI: EĞİTSEL BAŞARI

KAZANIMLAR	AÇIKLAMA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Geleceğe ilişkin amaçlarını açıklar. 2. Grup çalışmalarında iş birliğinin önemini ve gerekliliğini açıklar. 3. Grup çalışmalarına etkili biçimde katılır. 4. Verdiği kararları etkili karar verme basamakları açısından değerlendirir. 5. Etkili karar verme unsurlarını kararlarında kullanır. 	<p>4 ve 5. kazanımlar işlenirken etkili karar vermede yoğun sorun yaşayan öğrenciler belirlenirse okul rehber öğretmeni, okul rehber öğretmeni yoksa RAM ile işbirliği yapılarak öğrenciye destek hizmetleri sağlanmalıdır.</p> <p>4.kazanım işlenirken öğrencilerin ders seçimine ilişkin kararlarını da değerlendirmeleri sağlanmalı, öğrencilere bu konu ile ilgili olarak okul rehberlik ve psikolojik danışma servisi tarafından destek hizmetleri sunulmalıdır.</p>

YETERLİK ALANI: KENDİNİ KABUL

KAZANIMLAR	AÇIKLAMA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Başkalarının kendisi ile ilgili görüşlerinin bireyin kendini algılama biçimini nasıl etkilediğini fark eder. 2. Bireyin kendini algılama biçiminin davranışlarını nasıl etkilediğini fark eder. 3. Değerlerinin hayatı üzerindeki etkilerini açıklar. 	

YETERLİK ALANI: KİŞİLER ARASI İLİŞKİLER

KAZANIMLAR	AÇIKLAMA
<ol style="list-style-type: none">Yaşıtlarının ya da kendinin karşılaşılabileceği kişisel-sosyal ve eğitsel sorunların farkında olur.Eğitsel ve kişisel-sosyal sorunlarla karşılaştığında yardım alabileceği birimlere başvurur.Fiziksel, sözel ve duygusal <u>şiddetle</u> karşılaştığında nereden yardım alabileceğini belirtir.Fiziksel, sözel ve duygusal <u>tacizle</u> karşılaştığında nereden yardım alabileceğini belirtir.Kişisel değerlerine, inançlarına ve tutumlarına uygun olmayan isteklere iletişim becerilerini kullanarak karşı koyar.Başkalarının başarılarını ve olumlu davranışlarını takdir eder.Karşı cins ile sağlıklı arkadaşlık ilişkileri geliştirmenin önemini kavrar.Etkili çatışma çözme basamaklarını kullanır.Kişiler arası ilişkilerde esnek ve hoşgörülü olur.	<p>3, 4 ve 8. kazanımlara ilişkin etkinlikler için okul rehber öğretmeni, okul rehber öğretmeni yoksa uzmanlık gerektiren kazanımların yerine rehberlik ve araştırma merkezleri tarafından öğrenci ihtiyaçları doğrultusunda gerekli destek sağlanacaktır.</p> <p>3, 4 ve 8.kazanım işlenirken yoğun çatışma ve istismar yaşadığı tespit edilen öğrencilere yönelik okul rehber öğretmeni, okul rehber öğretmeni yoksa RAM ile işbirliği yapılarak öğrenciye destek hizmetleri sağlanmalıdır.</p>

YETERLİK ALANI: AİLE VE TOPLUM

KAZANIMLAR	AÇIKLAMA
<ol style="list-style-type: none">Kitle iletişim araçlarının kişisel ve toplumsal değerler üzerindeki etkisini fark eder.	

YETERLİK ALANI: GÜVENLİ VE SAĞLIKLI HAYAT

KAZANIMLAR	AÇIKLAMA
1. Kendini zararlı alışkanlıklardan korur. 2. Acil durumlarda nasıl davranacağını açıklar. 3. Akran desteği ile yetişkin yardımı gerektiren durumları ayırt eder.	2.kazanıma ilişkin geçmişte acil bir durum yaşamış ve etkileri hala devam eden öğrenci tespit edilirse okul rehber öğretmeni, okul rehber öğretmeni yoksa RAM ile işbirliği yapılarak öğrenciye destek hizmetleri sağlanmalıdır.

YETERLİK ALANI: EĞİTSEL VE MESLEKİ GELİŞİM

KAZANIMLAR	AÇIKLAMA
1. İlgili duyduğu mesleklerin gerektirdiği kişilik özellikler ile ilgili bilgi edinir. 2. İlgili duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim hakkında bilgi edinir. 3. Mesleki değerlerin meslek seçimindeki rolünü açıklar. 4. Meslekleri tanıtan kaynaklar hakkında bilgi edinir. 5. Ön yargıların meslek seçimine etkilerini değerlendirir. 6. Mesleki doyum ile mesleki değer, ilgi, yetenek ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi fark eder. 7. Seçtiği derslerin dışında kalan diğer derslerle ilgili yükseköğretim programları hakkında bilgi edinir. 8. Meslekleri tanıtan kaynaklardan yararlanarak geleceğe yönelik hedeflerini değerlendirir. 9. Mesleki değer, ilgi, yetenek ve akademik başarısını göz önünde bulundurarak seçtiği/sececeği derslerin uygunluğunu değerlendirir.	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9. kazanımlara ilişkin öğrencilere ders seçiminde yardımcı olmak üzere okul rehberlik ve psikolojik danışma servisi tarafından destek hizmetleri sunulur. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9. kazanımlara ilişkin okulun kaynaklarına göre üniversite gezileri, meslek elemanlarının okula davet edilmesi, meslek tanıtım panosu vb. etkinliklerle öğrenciye destek hizmetleri sunulabilir.

10. SINIF KAZANIMLARINA İLİŞKİN ETKİNLİKLERİ HAZIRLAYANLAR VE ETKİNLİK NUMARALARI

ETKİNLİK NUMARASI	HAZIRLAYANLAR
4, 21*, 22, 28, 29, 30	Didem GÜLSARAN- Cevriye GÜLEBAĞLAN
1, 5, 6, 7, 8, 14, 15*, 17, 18, 19, 24, 27*	Şükran KILIÇ
1, 2, 3, 10, 11, 12*, 13, 16, 20, 21*, 23*, 25, 26, 27*	K. Ayla SIRIKLI
12*, 15*, 23*, 27*	Serdar ERKAN

*Etkinlikler ortak hazırlanmıştır.

KAYNAKÇA:

Aşık (Sırıklı), K. A. (2002). **Yaratıcı Drama Yönteminin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Etkinliklerinde (Meslek/Alan Seçiminde, Kendini Tanıma ve Bilgilendirme Süreçlerinde) Kullanılması.** Ankara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eğitim Programları Ana Bilim Dalı. Tezsiz Yüksek Lisans Bitirme Projesi. Ankara.

Balkaya, F. Nesrin, H. Şahin. (2003). **Çok Boyutlu Öfke Ölçeği,** Türk Psikiyatri Dergisi; 14 (3): 192–202.

Baran, M. (2006) **Öğrenilmiş Çaresizlik,** <http://www.turkhukuk sitesi.com>. Erişim Tarihi Kasım 2006.

Carter, L., Minirth, F. (1993), **The Anger Workbook.** Nashville.

Cüceloğlu, D. (2000) **İnsan insana.** İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çağırın, S. (2006) **ÖSS Sınav Stratejileri,** <http://www.rehberlik portali.com>. Erişim Tarihi Mart 2007.

Çevik, İ. (2005). **Okul Temelli Sosyal Duygusal Eğitim Programı.** Özel Tevfik Fikret Okulları, Yayın No:11. Ankara

Davaslıgil, Ü. Çakıcı, M. ve Ögel, K. (1998). **Yaşam Becerileri Geliştirme Kılavuzu.** İstanbul: Lebib Yankı Matbaası,

Dökmen, Ü. (2004) **İletişim Becerileri Ve Empati.** Sistem Yayıncılık, İstanbul.

Eldeliklioğlu, J. (1999). **Karar verme Stratejileri ile Ana Baba Tutumları Arasındaki İlişki.** Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 2, 11, 7–13.

Erkan, S. (2003). “Rehberlik Nedir?” Ed. Yıldız Kuzgun. **İlköğretimde Rehberlik** (sf.1–16) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Erkan, S. (2005). **Örnek Grup Rehberliği Etkinlikleri.** Ankara: Pegem Yayıncılık.

Erkan, S. (2006). **Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programlarının Hazırlanması.** Ankara: Nobel Yayıncılık.

Erkan, S. ve Bükel, S.; Çetin, H.; Gülebağlan, C.; Gülsaran, D.; Güven, M.; Kılıç, Ş.; Sırıklı, K.A. (2006). **Yeni Okul PDR Hizmetleri Program Modeli.** Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, İlköğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı Formatörlük Kursu Hizmet İçi Eğitim Ders Notu. Kuşadası.

Esen, K. B. (2003). **Akran Baskısı, Akademik Başarı ve Yaş Değişkenine Göre Lise Öğrencilerinin Risk Alma Davranışlarının Yordanması**, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Dergisi, 24,19–25.

Fery, N. M. (2006). **Factors influencing career choices of adolescents and young adults in Rural Pennsylvania**. Journal of Extension, 44, 3, 3RIB7.

Kaynak Dergisi (2003). İş Etiği , **“İş Etiğine Özen Karlılığı Artırıyor”**. Ekim- Aralık, Sayı, 16. Baltaş-Baltaş Eğitim Danışmanlık Hizmeti Merkezi Yayını.

Kockar,A.İ.(2006). **Sınav Kaygısı ve Başa Çıkma Yöntemleri**.www.tr.net/saglik/cocuksagligi_sinavkaygisi.shtml.Erişim Tarihi Aralık 2006.

Kulaksızoğlu, A. (2003) **Kişisel Gelişim Uygulamaları**. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kuzgun, Y.(2000). **Rehberlik Ve Psikolojik Danışma**. ÖSYM Yayınları. Ankara:

Kuzgun, Y.(2000). **Meslek Danışmanlığı**. Ankara: Nobel Yayıncılık.

London Metropolitan University Career Deelopment and Employment Service. **Making Career Choices** <http://www.londonmet.ac.uk>. Erişim Tarihi Şubat 2007.

MEB, a. (2002). **Orta Öğretim Kurumları Sınıf Öğretmenleri İçin 9. Sınıf Rehberlik Programı Öğretmen El Kitabı**. Ankara.

MEB, b. (2002). **Orta Öğretim Kurumları Sınıf Öğretmenleri İçin 10. Sınıf Rehberlik Programı Öğretmen El Kitabı**. Ankara.

MEB, c. (2002). **Orta Öğretim Kurumları Sınıf Öğretmenleri İçin 11. Sınıf Rehberlik Programı Öğretmen El Kitabı**. Ankara.

MEB, d. (2003) **EĞİTEK Psikolojik Destek Programları Tanıtım ve Kullanım Kitapçığı**. Ankara

MEB, e. (2004). **MEGEP Anahtar Beceriler Öğrenci Modülü 1**. Ankara.

MEB, f. (2004). **MEGEP Anahtar Beceriler Öğrenci Modülü 2**. Ankara.

MEB, g. (2004).**Sağlık Eğitim Vakfı. Bilinçli Ergen Projesi Senaryoları II**. Ankara.

MEB, h. (2006). **Hayata Sahip Çıkmak**. Ankara.

Morrison, J. (1997). **Peer group pressure within and outside school**, British Educational Research Journal, 23(1).

Ören, T. (2003). **Bilişim ve Etik. Türkiye Bilişim Vakfı basın Bilişim Okulu Semineri.**
<http://www.uottowa.ca/oren>. Erişim Tarihi Mart 2007.

Saban, A. (2005). **Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitimi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım,

Taymaz, E., Suiçmez, E. (2005). **Türkiye’de Verimlilik Büyüme ve Kriz Dördüncü Verimlilik Raporu**. Milli Prodüktivite Merkezi.

Tavuk Suyuna Çorba- (1998). **Yüreğinizi ısıtacak Seçme Öyküler**. Ankara: HYB Yayıncılık.

Tekin, E., Aydın, M. (2007). **Çocuk İhmali ve İstismarı.**
www.pdr.org.tr/dosya/cocuk_istismari.htm. Erişim Tarihi Mart 2007

Türkiye Aile Planlaması Derneği Bilgi Bankası. **Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Şiddet.**
<http://www.tapd.org.tr>. Erişim tarihi Ocak 2007.

Türnüklü, A(2006). **Sınıf ve Okul Disiplinine Çağdaş Bir Yaklaşım Onarıcı Disiplin.**
Ankara: Ekinoks Eğitim danışmanlık hizmetleri ve Basın Yayın dağıtım Hizmetleri.

Yeşilyaprak, B. (2008). Özellik-Faktör Kuramı ile Holland’ın Tipoloji Kuramı. Özyürek Ragıp (Ed.). *Kariyer Yolculuğu*, içinde (s.91-98). Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği

Yıldırım, P.K., Otrar, M. (2003) **Öğrenciler Ve Aileler İçin Rehber Kitap** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Waters, V. (1982). **Therapies for children. Rational-Emotive Therapy**. In. CR. Reynolds & T. B. Gutkin (Eds), **A Handbook Of School Psychology**. Newyork; Wiley."

World Health Statistics (2006).www.who.int/whosis/whostat 2006. Erişim Tarihi Aralık 2006.

http://www.infopankki.fi/tr-TR/Iscinin_Haklari_ve Sorumlulukları. Erişim Tarihi Mart 2007.

<http://kigem.com/content.asp>. Erişim Tarihi Mart 2007.

<http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php> 2007. Erişim Tarihi Ocak 2007.

<http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genelispiyasasi/hayatboyugrenme>.Dr. János Sz Tóth **Hayat Boyu Öğrenme Kavramı ve Uygulaması**. Erişim Tarihi Aralık 2006.

<http://www.torpil.com/torpil/rehberlik/detay.asp>. **ÖSS Öncesi Uzman Önerileri**.
Erişim Tarihi Mart 2007.

http://www.infopankki.fi/tr-TR/Iscinin_Haklari_ve Sorumlulukları. Erişim Tarihi Mart 2007.

<http://www.pdr.org.tr/etik-kurallar-kitapcigi.htm>. Erişim Tarihi Mart 2007.

<http://www.pdrm.anadolu.edu.tr>. Erişim Tarihi Mart 2007.

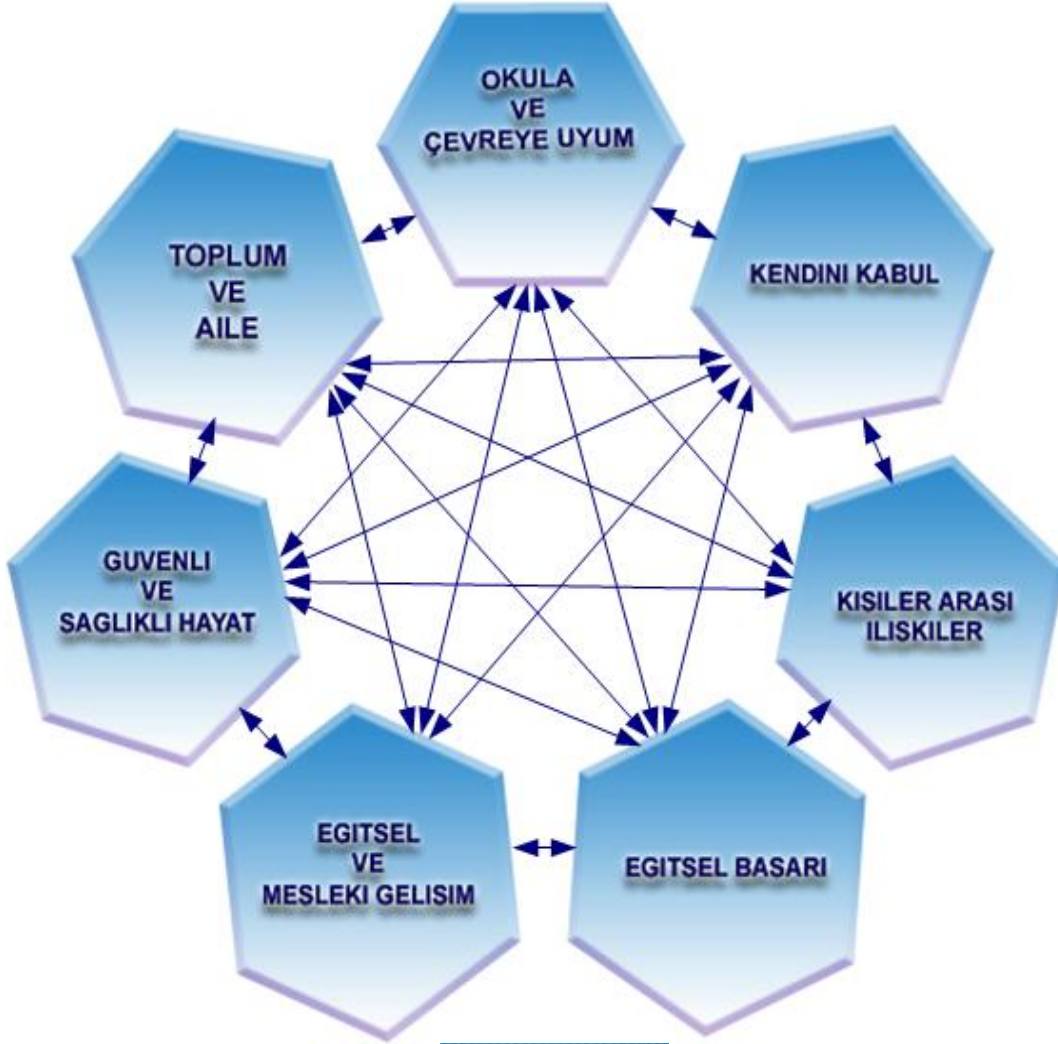
<http://www.sexualharrassmentandhumanrights.htm>. Erişim Tarihi Aralık 2006.

<http://www.quintessentialcareers.com> . Erişim Tarihi Şubat 2007.

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri
Genel Müdürlüğü**

**ORTAÖĞRETİM REHBERLİK VE YÖNLENDİRME
DERSİ PROGRAMI**

11.SINIF ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

ANKARA-2011

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri
Genel Müdürlüğü

“Ortaöğretim Rehberlik ve Yönlendirme Dersi Programı” 14.04.2011 tarih ve 37 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararı ile 2011–2012 Öğretim Yılından itibaren uygulanmak üzere yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu programa göre; derslerde ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve benzeri eğitim aracının kullanılmaması, sadece öğretmenlerin kullanması amacıyla ilgili Genel Müdürlük tarafından öğretmen kılavuz kitabının hazırlanarak dağıtımının yapılması Kurul Kararı ile kabul edilmiştir.

ORTAÖĞRETİM REHBERLİK VE YÖNLENDİRME DERSİ
PROGRAMI

11.SINIF ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	4
ETKİNLİK SEÇİMİNDE DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR	5
ETKİNLİKLERİ UYGULARKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR VE ÖNERİLER 6	6
ETKİNLİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	9
ORTAÖĞRETİM REHBERLİK VE YÖNLENDİRME DERSİ PROGRAMI 11.SINIF ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	10
11. Sınıf Kazanımlarının İşleniş Sırası.....	11
11. Sınıf Kazanımlarına İlişkin Etkinlik Örnekleri	12
EKLER	
EK 1: “Ortaöğretim Rehberlik ve Yönlendirme Dersi Programı” Yeterlik Alanlarına Göre Kazanımların Dağılımı	87
EK 2: “Ortaöğretim Rehberlik ve Yönlendirme Dersi Programı” Yeterlik Alanlarına Göre 11. Sınıf Kazanımları ve Kazanımlara İlişkin Açıklamalar	93
EK 3 : 11. Sınıf Kazanımlarına İlişkin Etkinlikleri Hazırlayanlar ve Etkinlik Numaraları	96
KAYNAKÇA	97

GİRİŞ

Bireyin hayatında başarılı ve mutlu olabilmesi için bazı niteliklere sahip olması gerektiğini, rehberliğin amacının da bireyin bu nitelikleri kazanmasına yardım etmek olduğunu belirten Erkan (2003), bu nitelikleri; verimli çalışma, sınava hazırlanma, zamanı iyi kullanabilme, etkili karar verme, problem çözme, plan yapma becerileri, kendini tanıma ve kabul, etkili iletişim, meslekleri tanıma, kendi yetenek, ilgi ve kişilik özellikleri ile öğrenme konuları ve meslekler arasında bağ kurabilme, öğrenme ve çalışmaya yönelik olumlu tutumlar, toplum hayatına uyum sağlayabilme ve katkıda bulunmak için gerekli sorumluluk, başkalarına saygı ve yardımlaşma gibi değerler şeklinde sıralamaktadır.

Bu kitapta yer alan etkinlikler de yukarıda belirtilen nitelikleri içeren; öğrencilerin psikolojik açıdan sağlıklı, kendini tanıyan, güven duyan, kendine uygun eğitsel ve mesleki kararlar alabilen kişilerarası iletişim becerileri gelişmiş, kendini doğru ifade edebilen, üretken ve yaşamdan zevk alan bireyler olmalarına yardımcı olma gibi amaçlara yönelik kazanımlar yer almaktadır.

Etkinlikler planlanırken öğrenciyi aktif bir katılımcı ve problem çözebilen bir birey hâline getiren, öğrenci merkezli yaklaşım temel alınmıştır. Buna göre, öğrenciler öğretilen birey değil araştıran, sorgulayan, öğrenen, kendi iç kontrolünü sağlayan, sorumluluklarını üstlenen bireyler olarak görülmektedir.

Etkinlikler gelişimsel ve önleyici rehberlik anlayışı temel alınarak hazırlanmış ve öğrencilerin gelişimsel özellikleri dikkate alınmıştır.

Ortaöğretim Rehberlik ve Yönlendirme Dersi Programı, Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı değil, onun bir parçasıdır.

Ortaöğretim Rehberlik ve Yönlendirme Dersi Programı Etkinlik Örnekleri, bu programdaki kazanımların gerçekleştirilmesi için hazırlanmıştır. Söz konusu program, Erkan ve arkadaşları (2006) tarafından Kapsamlı Rehberlik Programları temel alınarak hazırlanan **Okul PDR Hizmetleri Programı Modeli'nin** hizmet alanlarından Grup Rehberliği bölümünde yer almaktadır.

Ortaöğretim Rehberlik ve Yönlendirme Dersi Programı'nda yer alan kazanımların etkinlikleri sınıf rehber öğretmenleri tarafından uygulanacaktır. Bazı kazanımların etkinlikleri özel bilgi ve deneyim gerektirdiği için okul rehber öğretmeni tarafından uygulanacaktır. Okul rehber öğretmeni yoksa ya da okul rehber öğretmenin etkinliği uygulanacağı durumlarda bu etkinlikler yerine öğrencilerin gelişim özellikleri ve ihtiyaçları, okulun özellikleri göz önünde bulundurularak sınıf rehber öğretmeni tarafından farklı etkinlikler yapılabilir ya da diğer etkinliklere daha geniş yer verilebilir.

Bu kitapta ortaöğretimde her sınıf düzeyi için 30 haftalık etkinlik sunulmuştur. Geriye kalan 6 hafta ise, programda da belirtildiği gibi rehberlik faaliyetlerine ilişkin test, envanter uygulamaları, meslek gezileri, seminer vb. için kullanılacaktır.

ETKİNLİK SEÇİMİNDE DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR

Etkinlikler Ortaöğretim Rehberlik ve Yönlendirme Programı'ndaki kazanım işleme sırasına göre verilmiştir. Ancak bu sıralama değişmez bir kural değildir. Okul imkân ve koşullarına göre zorunlu düzenlemeler yapılabilir. Ancak birbiri üstüne inşa edilen etkinliklerin sıralamasında değişiklik yapılmamalıdır. Örneğin öfke yönetimine ilişkin üç etkinlik ard arda sıralanmıştır.

Tüm okullarda aynı etkinliklerin kullanılması zorunlu değildir. Zaten bu söylem rehberliğin temel ilkelerine de aykırıdır. Bu etkinlikler birer örnektir. Okulun, öğrencilerin ihtiyaçlarına göre, kazanıma bağlı kalınarak farklı bir etkinlik uygulanabilir ya da aynı etkinlik yeniden düzenlenerek kullanılabilir. Farklı okul türlerinde okulun özelliklerine uygun olmayan etkinlikler yerine öğrencilerin gelişim özellikleri ve ihtiyaçları, okulun özellikleri göz önünde bulundurularak farklı etkinlikler yapılabilir ya da diğer etkinliklere daha geniş yer verilebilir. Yapılacak olan değişiklikler sınıf öğretmenleri tarafından değil, sınıf öğretmenlerinin önerileriyle rehber öğretmen, yoksa Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonu ile okulun ve öğrencinin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yapılmalıdır.

Etkinlikler hazırlanırken, etkinliklerin uygulanabilir olması göz önünde bulundurulmuştur. Etkinlik uyarlarlarken ya da yeni etkinlik üretirken aşağıdaki kriterler göz önünde bulundurulmalıdır. Etkinlik Kriterleri (Erkan, 2006):

- Etkinlik, programın genel amaçlarına ve anlayışına uygun mu?
- Etkinlik, kazanımı karşılayabilecek nitelikte mi?
- Etkinliğin gerekleri için elde var olan ya da potansiyel kaynaklar yeterli mi?
- Etkinlik aileler, öğrenciler, öğretmenler ve toplum tarafından kabul edilebilir mi?
- Etkinlik elde var olan ya da potansiyel uygulayıcılar (danışman/öğretmen) tarafından uygulanabilir mi?

- Etkinliğin potansiyel yararları tahmin edilen maliyetten daha önemli görülebilir mi?
- Etkinliğin etkililiği ölçülebilir mi?
- Etkinliğin uygulanmasının riskleri var mı?
- Etkinlik açık, anlaşılır ve gerekli unsurları içeren bir biçimde düzenlenmiş mi?

ETKİNLİKLERİ UYGULARKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR VE ÖNERİLER

1. Etkinlikler uygulanırken rehberliğin tüm ilkeleri göz önünde bulundurulmalıdır (Erkan, 2006).

2. Etkinliklerin uygulanması, ilgili mevzuata ve programa göre sınıf rehber öğretmenlerinin sorumluluğundadır. Uygulamalar sırasında karşılaşılan güçlüklerle ilgili okul rehber öğretmeninden yardım alınabilir. Ayrıca aynı sınıfların sınıf rehber öğretmenleri uygulamalarla ilgili birbirlerine destek olabilir, ortak çalışmalar yapılabilir.

3. Öğrencilerle ilgili her konuda okul rehber öğretmeni ile işbirliği içerisinde çalışmak daha etkili ve verimli olmanızı sağlar.

4. Öğrencilerinize aktardığınız bilgiler ve paylaştığınız konular hakkında velilerinizi de bilgilendirmeniz yararlı olabilir. Çünkü bazı konularda veliler de yanlış ve eksik bilgilere sahip olabilir. Sadece öğrenciyi bilgilendirmek birçok konuda öğrenci ve ailesi arasında çatışmalara yol açabilir.

5. Sınıf rehber öğretmenleri sınıfa gitmeden önce yapacağı etkinlik üzerinde çalışmalı, sınıfa hazırlıklı gitmelidir. Etkinlikler uygulanmadan önce okunmalı, gerekli araştırma ve hazırlıkları yapılmalıdır. Bu sizin hem konuya daha hâkim olmanızı sağlayacak, hem de öğrenciler için etkili, güvenilir bir model oluşturmanıza ve süreyi daha iyi kullanmanıza olanak verecektir. Erkan' a (2006) göre sürekli yazılı materyale bakarak talimatlar veren öğretmen görüntüsü istenen etkiyi sağlamayacaktır.

6. Önceden hazırlık yapmaları gereken etkinlikler için öğrenciler bilgilendirilmeli ve hazırlanmaları için yeterli süre verilmelidir. Öğrencilerin yapacakları araştırmalar bir önceki haftanın etkinliğinin en sonunda belirtilmiştir. Etkinliklerin sırası değiştirildiğinde bu bilgilere dikkat edilmelidir.

7. Sınıf mevcudunun çok yüksek olduğu durumlarda sınıf ikiye bölünebilir (Erkan, 2006).

8. Etkinliklerin uygulanması sırasında empati, saygı, koşulsuz kabul ve saydamlık gibi hümanist bir öğretmenin benimsemesi gereken tutumları sergileyerek öğrencilerin sınav kaygıları olmadan kendilerini rahatlıkla ifade edebilecekleri, rahat ve güvenli hissedecekleri bir ortam oluşturulmalıdır.

9. Öğrencilerle etkileşim sürecinde birbirlerinin paylaşımlarına ilişkin yorumlarının yapıcı olmasına dikkat edilmeli ve etkinlikler sırasında uyulacak kuralları ve dikkat edilecek noktaları sürecin başında detaylı bir şekilde, örnekler vererek ve öğrencileri de sürece katarak belirtmek gerekir. Sınıfta öğrencilere bu konuda sorumluluk verilip aşağıdakilere

benzer kurallar birlikte oluşturulabilir. Böylece daha sonraki günlerde sadece küçük hatırlatmalarla çalışmalara devam edilebilir ve sınıf kendi otokontrolünü oluşturabilir.

- Etkinlikle ilgili yönergeleri iyi dinlemeliyiz,
- Anlamadığımız konularda soru sormaktan çekinmemeliyiz,
- Söz almadan konuşmamalıyız,
- Konuşan kişiyi can kulağıyla dinlemeliyiz,
- Kimsenin sözünü kesmemeliyiz,
- Kimse için aşağılayıcı, küçük düşürücü, yargılayıcı ifadeler kullanmamalıyız,
- Kimseyle alay etmemeli ve ad takmamalıyız,
- Her birimiz etkinliklerde aktif olmaya çalışmalıyız,
- Konu ile ilgili söyleyeceklerimizi söylemekten çekinmemeliyiz,
- Konuşmalarımızın konu ile ilgili olmasına özen göstermeliyiz,
- Etkinlikler sırasında sınıftaki paylaşımlarda gizlilik ilkesine uymalıyız,
- Etkinliklerle ilgili önceden yapmamız gereken araştırmaları yapmaya özen göstermeliyiz,
- Kimse ile kişisel çatışmalara girmemeliyiz, vb.

10. Gruplara ayrılarak işlenecek olan etkinliklerde grupların her seferinde aynı olmamasına ve farklı kişilerden oluşmasına dikkat edilmelidir (Erkan, 2006). Farklı yöntemlerle gruplar oluşturulabilir. Sayma yöntemi, sınıf listesinden rastlantısal olarak ya da alfabetik sıraya göre seçme, ortak bazı özellikleri dikkate alma, ayakkabı kardeşliği ya da gözler kapalı dolaşırken gözleri aç il gördüğün iki kişi ile eş ol vb. oyunlarla da gruplar oluşturulabilir. Her seferinde başka bir yöntem kullanılması aynı zamanda eğlenceli olabilir.

11. Eğer sınıf uygunsuz çember şeklinde ya da U düzeninde oturmak grup çalışmaları için daha yararlı olacaktır. Böylece tüm grup hem birbirini hem de öğretmeni daha iyi görebilir ve yapılan çalışmalar daha etkili olabilir.

12. Etkinlikler sırasında öğrenciler sunum yaparken, bir konuda sorulan soruyu cevaplarırken ya da bir konuda düşüncesini belirtirken kendisini sıkılmadan rahat ifade edebilmelidir. Bu da sınıfta bir güven ortamı oluşması ile ilgilidir. Öğrencilere bu güveni vermek için şu açıklamayı yapmak yararlı olabilir.”Burada önemli olan düşüncelerin ifade edilmesidir. Paylaşımlar doğru, yanlış hatalı eksik olabilir. Herkes bazı konularda yanlış ya da eksik bilgilere sahip olabilir.”

13. Paylaşımların fikir tartışması haline gelmesine asla izin verilmemeli, bu konuda öğrenciler en baştan uyarılmalıdır. Ama etkinlik özellikle bunu gerektiriyorsa kuralları baştan belirlenerek tartışma oturumu düzenlenir ve bu kurallara uygun olarak tartışmaları istenir.

14. Ergenlerin çevrelerine zaman zaman çok acımasız davranabileceklerini, çok alaycı olabileceklerini, sabit fikirli ve dik başlı tavırlar sergileyebileceklerini, ergenliğin egosantrik bir dönem olması nedeniyle kendileri dışındaki kişilerin fikirlerini beğenmeyeceklerini, çok fazla eleştirel olabileceklerini hiçbir zaman göz ardı etmemeli ve buna göre önlemler alınmalıdır.

15. Etkinliklere ve doğaçlamalara katılmayan, hiç söz almayan öğrenciler olabilir. Bu öğrencileri rehberliğin gönüllülük ilkesi göz önünde bulundurularak zorlamadan, uygun bir

biçimde katılması için yüreklendirmeli ve desteklemeliyiz. Ya da bunun tersi her etkinlikte, her çalışmada sürekli öne çıkan ve kimseye fırsat vermeyen öğrenciler de olabilir. Bu öğrenciler de incitilmeden, hevesleri kırılmadan diğer arkadaşlarına da fırsat vermesi için özel olarak uyarılabilir.

16. Etkinlikler sırasında öğrencilerin özel bir durum yaşadığını fark edildiğinde bu soruna sınıfta çözüm aramak yerine, öğrenciyle daha sonra özel olarak görüşmeli ve gerekirse öğrencinin de onayı ile rehber öğretmen ve aile konu ile ilgili bilgilendirilmelidir.

17. Öğrencilerin ailelerinin ya da arkadaşlarının özel hayatlarına ilişkin sınıf ortamında konuşulması uygun olmayan bilgileri açıklamalarını önlemek amacıyla “annem, babam, Ahmet, Ayşe v.b.” ifadeler yerine “tanıdığım birisi” biçiminde ifadeler kullanmaları sağlanmalıdır (Erkan, 2006).

18. Etkinliklerde verilen formlar tıpkı diğer dersler için çoğaltıldığı gibi her öğrenci için bir adet çoğaltılıp verilebilir. Eğer bu tür bir olanak yoksa öğrencilere bir adet verilir ve kendi aralarında organize olarak çoğaltmaları istenir ya da öğrencilerin defterlerine yazdırılabilir. Bazı formların büyütülüp asılması gerekebilir eğer okulun bu tür olanakları yoksa büyük bir kartona ya da tahtaya yazılabilir.

19. Öğrencilere etkinliklerde kullandıkları bilgi formlarını ve doldurdukları formları bir dosyada toplamaları ve zaman zaman tekrar incelemeleri önerilir.

20. Etkinlikler farklı şekillerde ve farklı ortamlarda da işlenebilir. Bazı etkinlikler sınıf yerine; bahçede, okulun konferans salonunda, spor salonunda vb. yerlerde gerçekleştirilebilir. Bazı etkinlikler de konu ile ilgili yerlere geziler düzenlenerek ya da sınıfa konu ile ilgili kişiler davet edilerek işlenebilir.

21. Etkinliklerde verilen öykü, şiir, yazı vb. materyaller yerine etkinliğin amacını ve akışını bozmayacağını düşünülen farklı materyaller kullanılabilir.

22. Bazı etkinliklerde ortaya çıkan ürünler (Yazı, broşür vb). Sınıf panosunda ya da diğer sınıflarla işbirliği yapılarak okul panosunda sergilenerek belli konularda okul çapına duyarlılık sağlanabilir.

23. Etkinlikler sırasında hafif, rahatlatıcı bir müzik kullanılabilir.

24. Programda hazırlık sınıfları için ayrıca kazanımlara yer verilmediğinden hazırlık sınıfları için etkinlik hazırlanmamıştır. Bu nedenle hazırlık sınıflarında ilköğretim 8. sınıf ve ortaöğretim 9. sınıf kazanımlarından öğrencilerin gelişim özellikleri ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak kazanımlar seçilerek yeni bir liste yapılacaktır. Yapılacak olan değişiklikler sınıf öğretmenleri tarafından değil, sınıf öğretmenlerinin önerileriyle rehber öğretmen, rehber öğretmen yoksa RAM ile işbirliği yaparak Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonu tarafından okulun ve öğrencilerin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yapılmalıdır.

ETKİNLİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Etkinliklerin değerlendirmesi için programda örnek olarak verilen “Etkinlik Değerlendirme Formları” her etkinlik sonunda uygulanacak diye bir sonuç çıkarılmamalıdır. Kazanımların değerlendirilmesinin süreç ağırlıklı olması öngörülmektedir. Bilindiği üzere rehberlikle ilgili kazanımların birçoğu 40 dakika gibi kısa sürede kazandırılıp ölçülebilecek nitelikte değildir. Bazı kazanımlar bir olgunlaşma süreci istemektedir. Bazıları gözlem yoluyla değerlendirilebilirken, bazıları için lek kullanmak gerekebilir. Değerlendirmede hangi kazanımların hangi yöntemle değerlendirileceği konusunda da karar yine tek tek sınıf öğretmenleri tarafından değil okul rehber ğretmeni tarafından, yoksa Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonu tarafından alınmalıdır. Böylece okulda da bir bütünlük olacaktır.

Burada asıl amaç; sınıf rehber ğretmenlerinin bu kazanımın öğrenciler tarafından ne ölçüde kazanıldığını, etkinliğin ne ölçüde uygulanabildiğini ve karşılaşılan güçlüklerle ilgili geri bildirim vermesidir. Bu geri bildirimler her etkinliğin altında yer alan değerlendirme bölümüne de yazılabilir. Böylece sene sonu raporlarının altyapısı da hazırlanmış olur. Ayrıca bu geri bildirimler okul rehber ğretmeni ile paylaşarak etkinliklerle ilgili ortaklaşa kararlar verilebilir.